

ЖУМАҚАН
ҚАМЛОВА

ТАМСИЛДЕР

УДК 821.51
ББК 84Ки 7-4
К 17

К 17 Калилова Ж.
«Тамсилдер» – –Б.: 2019. 164б.

ISBN 978-9967-480-22-3

К 4702300100-19

ISBN 978-9967-480-22-3

УДК 821.51
ББК 84 Ки 7-4

© Жумакан Калилова, 2019

ТАМСИЛ ЖАЗУУГА ТАЛАПТАНГАН АЙЫМ

Кыргыз адабиятында залкар чыгармачыл инсандар Райкан, Мидин агаларыбыз башында турган тамсил жанры бүгүнкү күнгө чейин өнүгүп-өсүп келгендигинде шек жок. Өткөн жылдарга саресеп салып карасак, ошол аттын кашкасындай таанымал тамсилчилердин арасында негедир айым тамсилчи жок экен. Таң калыштуу.

Эмне, айымдар тамсил жазбайбы?- деген ойго дагы кабылган элем. Жок. Жазат экен. Жакында мен Жумакандын тамсилдерин окуп чыктым. Анын айымдар чыгармачылыгында жаңы мейкиндикти ачууга аракет жасаганы колдоого татыктуу деп эсептейм.

Карбалас БАКИРОВ,
Кыргыз Республикасынын маданиятына
эмгөк сиңирген ишмер.

Редактордон:

ЖУМАКАНДЫН ЖУМШАК ЮМОРУ

Баш сөздү баштаарда жалпы кыргыз адабияты тууралуу бир байкаганымды айтып алсам дейм... Дегеним, 70-80-жылдарды мындай кой, 2000-жылдарда да эмес, ушул акыркы беш-он жылдыкта адабият майданына колуна калем кармап, баары эле топурап кирип келгендей туюлат. Баарыбыз эле казалчы, лирик акын, патриот-мекенчил, кара сөздү да катыра жазып жаткандайбыз. Калемгерлердин көбүнө макул болосуң, анткени, айтайын деген ою жеткиликтүү, шыдыр уйкаш, саптары деле кооз, уккулуктуу ыргак... Эх!- дейсиң, кандай гана тилибизден балшекер төгүлгөн элбиз, кандай гана таланттуубуз!

Жазып тургандарды (өзүмдү кошуп) канчалык урматтагың келгени менен, ошо аламан көпчүлүктүн ичинен көңүлүңө төп келе турган бир сапты таап алаар бекем деп, кайсалап калган учурлар да арбын болгону өкүнүчтүү. Өзгөчө, акыркы мезгилдерде жигиттерибиз мекенчил, ураандуу ырларга ооп, кыздарыбыз лирика селкинчегине термелип кыялданып, наздануусу улам күчөп бараткандай туюлат мага. Бирөөсүнүн айтайын деген оюна экинчисинин ою, жада калса, жазгандары да окшош. Аты-жөндөрү гана башка болбосо, баарысы эле бир станоктон чыгарган продукция сымал...

Ошентип, бир жагынан аң-таң калып, экинчи жагыбыздан ичиңен өкүткө алдырып туруп калган кезде, айылдык бир акын айымды кезиктирдим. Кызыгы, бул калемгердин лирикасынан юмору арбын, ырынан тамсили арбын чыгармачылыгына кандай баа береримди билбей турам. Ооба, юмор, ачуу какшык аралаш чыгармаларды окуп эле жүрөбүз. Ан-

дай чымчып алма аллегориялардан кыргыз адабиятынын куржуну куру эмес. А бирок, ушу кезге чейин бу жашоо-тирилигибиздин натуура жактарын ачуу тили менен аарыча чагып өткөн аял-калемгерди жолуктурбаптырмын! Эмесе, колуна эртелеп калем кармаса да, адабият майданынын тамсилдер талаасына бир аз кечигип бет алган Калилова Жумакандын саптарынын чын-бышыгына күбө катары, кайра эле өзүнүн саптарын чакыралаы.

Ал “Чоң себет” деген ырында мындай дейт:

“Белек уулун үйлөп,
Той кылды айылдагы элге.

Майда дебегиле:

Себеттин ролу чоң
мындай кездерде.

Абысындар кеңеш куруп,

Бир бөлмөнү жасашты.

Жалаң чөнтөгү дөң

Себети чоң келгенге”,- деп, жазып келип, ошол чоң себеттин ичинде кокон тыйынга арзыбаган нерсе келгенин, дүнүйө-мүлккө өтө кызыккан үй ээси аны билбей кечке сыйлаганын, акырында өзүнө-өзү маскара болгонун калемпир-мурч кошуп катырып жазат...

Ал эми “Каучук салат койбосок” деген ырында Бадыраң минтип айтат экен:

“Ашыкча куюп азотту,
Эркиме койбой чоңойтту.
Туралбай жатам сулкуюп,
Жегендер мени – оңобу?

Аны уккан дарбыз,
Шолоктоп жашын тыялбай:
-Ичим толо уу зат,
Болдук биз да “жаман ат”.

Таза, мактап сатышат,
Уялбай чөнтөк кагышат.
Уятыман титиреп,
Ичимен бетим кызарат.

Эркиме койбой чоңойтот,
Химикат куюп торолтот.
Бизди жеген адамдар,
Жашабайт узак, жоголот...”

Мына сага, кашкайган чындык. Муну кара сөз менен деле какшап жатабыз. А бирок, сатиранын заар тилине чактырып, бадыраң, помидор, дарбызды сүйлөтүп турган Жумаканга баракелде!

Дагы бир “Койду тууган козу” деген сатирасы көңүл сыртында калбай, айтылууга татыктуу.

“...Жума күнү
Базарга барышты.
Бир айлык бооз
токтуну алышты.
-Мына байке!
Күткөнүңүзгө, түткөнүңүзгө
ырахмат,
Жакшы токту, алың!

Токту байланган жипти
колуна салышты.
Башын чайкады Шаке:
-Болбойт, бул кысыр,
Эч качан туубайт.
Болжолу келгенде,
Алып берээрсин башка,
Куй, аракты 200 грамм,
чаңкап турам!
Атып алып алкымга

басып кетти”,- деп алкымы араандай ачылган ачкөз адамдын образын таамай чагылдырган.

Азыркы күндө жашообуздун төрт тарабы саясатташып кеткенин тана албайбыз, чынбы? Тили жаңы чыккан баладан токсондогу карыяларыбызга чейин саясатты чемичкедей чагып, бирин мактап, бирине сынтагып келебиз. Жумакан саясатты жазганда жумшак юмор аралаштыра, адамды мыйыгынан жылмайтып, күлдүрүп, баш чайкоого аргасыз кылат.

Алсак, “Зыяны жок башым бар” деген тамсилинде:

“Үч кылымдык
Акылды жумшайын,
Өлкөнү алдыга жылдырайын!
“Жейт, ичет”- деп коркпогула,
Күздөн жазга чейин уктайбыз.
Мээр чөп тиштейбиз,
Жарыкты да сарамжал жумшайбыз.
Эскертейин силерге,
Эгер президент койсоңор,
Кууйбуз деп ойлобогула!
Үстүмдө оор таш бар,
Силерге зыяны жок,
Астында акылга толгон,
Тоголок баш бар,- деди Ташбака”.

Мына ушундай саптарда какшык, жумшак юмор, заардуу сатира толгон. Эмесе, колуңуздардагы тамсил китепти талаптанып жараткан айымдын чыгармачылыгына ортоктош болуңуздар, окурман журтум! Жумакандын жумшак юморлуу саптары сиздерди кайдыгер калтырбайт деген ойдобуз...

Кыргыздын тамсил жанрына өз салымын кошууга белсенген Жумакан Калиловага ак жол!

КАРЫНДАШ

“Сатира, юмор, тамсил аз,
Лирикага баары мас.
Кемпир, чалы аралаш,
Гүл терип жүрөт кышы-жаз.”

-Кетпечи тоого, бери бас,
Куйкала, өрттө, тамсил жаз.
Күүгүмдө үргөн иттердин,
Күйүтүн тартпай алга бас!

Баш ийип “макул” дедим мен,
Суроолуу карап таңыркап.
“Колдойбу, сени ким билет,
Кайраттуу бол!”- дейт карындаш.

ДЕМОКРАТТАР ДЕЛЕ КӨСӨМ

«Пыр-р...» учуп келип көгүчкөн,
Эки жагын каранып,
Бою-башын таранып,
Кечээ көргөн бүгүн жок,
Олтуруп калды таң калып.

Аңгыча шырп алдырбай,
Жубайы конду шашып,
Калгандай адашып.

Күндө ойногон паркта,
Кечээги эстеликтери,
Көсөмдөрдүн кайда? –
суроо узатты жубайы,
Ичинен тартып убайды.

Акылы жетпей турганда
Көгүчкөн,
Сөзгө аралашты
Ак чардак көлдөн:
- «Ленин, Маркстай
Жок дейсиңерби көсөм?
Шаардын ичи акыр-чикир,
Жийиркеничтүү, булганыч пытыр.

Семичке, сагыздын,
Пөчөгү каптаган учур.

Мектептерди айтпа:
- Окуучулар бүрүшүп үшүгөн.
Согуштан кийинкидей,
Ремонтсуз жүдөгөн,
Өлбөстүн күнүн көргөн.

Адамдардын маанайы өчкөн,
Жакшы заманда алар курган,
Бирок... башка бузган.

Ушул абалды көрсө,
Түтөп, түлөп, түшпөсүн деп жүдөп,
Алып таштаган.

«Демократтар деле көсөм» —
деди да, көлгө уруп чабак,
Көрүнбөй калды Ак чардак.

УЧАСТКОВЫЙ ТАГАМ

Ийилишип күлүшүп,
Кучакташып өбүшүп.
Сүйүшкөндөй сүрдөшүп,
Учурашты Түлкү менен Бөрү.

«Табият» - таш боор, болду суук,
Бөлтүрүктөр тоңуп бүт.
Жараарга таппай бир жандык,
Айланды башым, күйдүм көп.
Үшкүрдү Бөрү кайгы жеп,
Ичиндеги сырларын,
Айтты баарын досум деп.
Таянган тоосу бийликтен,
Түшкөнүн айтты шолоктоп.

Өзгөрүп көз карашы,
Куйтулук, ичте карасы.
Бүгүлгөн Түлкү тик туруп,
Сүйлөдү шумдук карачы, -
Болалбайт эч ким арачы:

-Кааласам кардыңды жарам,
Карт Бөрү арам.
Өткөн кеткен,
Өчүмдү алам.
Топтой тээп,
Бүжүрөтүп салам,
Билесиңби? Менин,
Участковый болду тагам, -
дебеспи Түлкү.
Кекээр сүйлөп калганын көр,
Келтирип кыжырлуу күлкү.

Сымап болуп өзгөрүлдү бир күндө,
Шыйпаңдаган Түлкү.
Оозу ачылып, жалдырады Бөрү...

ЧЫЧКАН

Качырып Бүркүт Коёнду,
Курсагы ачканын айтса болбоду.
Байкуш Коён,
Көзү ачыла элек
Балдарын ойлоду.
Жанын үрөп качып,
Арачы болор жан таппай,
Жаңгактын коңулуна жашынды.

Өзү менен өзү ойноп,
Жаңгак чагып жеп, тойлоп,
Олтурган Чычканбайды көрдү.
Тапкандай шерди,
Жалынып Чычканга келди.
Артына Чычкан жашынып,
Сүйлөйт Коён шашылып:
- Кагылайын, Чыке,
Жан соогалап кала көр?
Ишенгеним жалгыз сен.

Артымдан калбайт куу Бүркүт,
Азабын колго бере көр?!

Кетпеди жүрөк жарылып,
Корксо дагы сыр бербей,
Мактоолорго шер байлап,
Баатырсынып сүйлөдү:
- Оо, улуу канаттуулардын төрөсү!
Сизге, бизге тийип калаар көлөкөсү.
Көзү ачыла элек экен бөжөктөрү,
Эркектерин жеп,
Ургаачыларга эркиндик бербейсизби?
Тилимди алсаңыз алдыңыз,
Болбосо өч алам, - деди Чычкан.

«Ким элең», - деп, - сен? – канатын шил-
теп,
Коёнду илип кетти Бүркүт.
Өч алууну ойлоп Чычкан,
Тууган-уругун жыйып,
Шагынын сынганын,
Бүркүттүн тил албаганын,
Кеги кайнап,
Жүрөктөн ашып, ташканын айтты:
- Жылдын башыбыз,
Бизди сыйлабаганга
Каршыбыз, - дешти туугандары.

Аскадан таап уясын,
Жумурткасын чагышты.
Жылда издеп уясын,
Бүркүттү «как баш» кылышты.

Балапан жытын жыттабай,
Кошулуп учуп таптабай.
Сактай албай балдарын,
Кайгыдан Бүркүт жүдөдү.

Көпкө ойлонду Бүркүт,
Олтуруп аска боорунда:
-Жетип турат башым булутка,
Балапансыз жашоо тозок, унутпа!
Алсыздарга көңүл бөлөйүн,
Кечир мени Чычкан, курутпа!
Кайгылуу Бүркүт –
Сиңип кетти булутка...

Өзүңдү эр ойлосоң,
Өзгөнү шер ойлошту унутпа!

ТРАЙБАЛИСТТЕР

-Төрага шайлайбыз, - деп -
Кимди?

Эчки, Койду жыйып,
Жыйын курду Бээ.

- Кудай алдында сөзүм
Куру болбосун.

Кулунумдан кошо өстүм,
Бар-жогуңарды эстештик,
Жоголсоңор,

Жем болбосун деп,
Чөө менен Бөрүгө,

Ой-тоого чыгып
Издештик.

Төрт мезгил өтөт
Тез эле,

Чөп ташыган

Жакшылыкты билгиле.

Менин Тору айгырымды –
Төрага шайлап бергиле, –
деди Бээ.

Секирип чыгып ташка,
Сүйлөдү Серке:
-Шайлайт элек
Тору айгырды,
Бирок биздин уруудан эмес, - деди.
Кыжыры келип ит,
Тура калып, үрдү минтип:
-Трайбалисттик сөзүңөрдү койгула,
Мен күндө ээрчийм.
Төрагалыкка Тору айгырды
Койгула, - деди.

Көтөрүлсөң кызматка,
Тууган-урукту чеп коргон
кылышты унутпа.

УРМАТТУУ БУКАМ!..

Жогорку окуу жайына,
«Студент» болуп калышты –
Кочкор, Төө жана Акыра.
Ата-энесин сыйлап Кочкор,
Тартиптүү күнүн улап.
Бекинип чекпей чылым,
Арак ичпей адептүү,
Мини юбка ар түрдүү –
Көңүл кирдеп бурулуп,
Карабады урунуп.
Эрте туруп, кеч жатып,
Окуду сабак жан үрөп.

Төө менен Акыра,
Жүрүштү сайрандап.
Диско-клубдарга барат,
Чебичтерге түрдүү,
Жүрөктөрүн арнап.
Каалашса угат лекция,
Бир күнү келип,
Бир күнү кетип,
Жүрө беришти майрамдап.

Бука декан буркулдап,
Кунаажынга көз кысат.
Даярбы? - дейт бардыгы.
Алдыда каардуу –
«Гос» экзамен турат.

- Урматтуу Букам!
Беш жыл май чайнадык.
Төө менен Акыранын,
Акчасына жыргадык.
Кочкордон башкасына –
«Крыша» болдук биз.
Улуу мырзам кечиргин,
«Даярдан» - деп кантип айтам...
«Госту» дагы тапшырабыз,
Экөөбүз, - деди Кунаажын.

ЖЫЛДЫЗ

Куунак көңүл булбул,
 Сайрады бөлөп көрккө,
 Токой ичинде көпкө.
 Чогулган айбандар таңданып,
 Суктанышты макташып.
 Ичинен өрттөнүп,
 Жакшы сөздү көп көрүп.
 -Тили ширин, үнү кооз,
 Бирок... бармак баштай боз чымчык
 «Жылдыз» болушка анча
 Жарашпай турат келбети, -
 деди Тоңкулдак,
 Чукулап туруп көңдөйдү.

Андан кийинки кезек,
 Миң кубулуп, сайрады Торгой,
 «Токтот-токтот» дегенине болбой.
 Аны да «жакшы» - дешти,
 Ырларын жактап.
 Татыктуу дегендер болду,
 Сайраган үнүн мактап.

Арадан чыгып Күкүк,
Теңине албай күлүп:
Мукам – дейсиңер го үнү,
Атаганат, топусу жоголуп,
Кулпуруп турган болсо түсү,
Жарайт эле жылдызга –
Ушул Торгой өзү.

Какылдап болбой,
Сөзгө конок бербей,
Чыга калып Чаркарга,
Жар салды олтургандарга:
- Тартышпай көпкө,
Келели сөзгө.
Куштун эле жылуусу,
Кооз жүндүү, сулуусу.
Сук артып жүрөм мен дагы –
Кыргоолго эле берели,
«Жылдыз» деген наамды, - деди.
Эшек айкырып,
Ит үрүп,
Түлкү күлүп,
Карышкыр улуп,
Сагызган сайрап,
Ой-тоого жайып,
Болуптур токойдо
Ушундай жаңылык.

Сүйлөбөгөн калыс,
Чаркаргадай тайыз,
«Жок» - деп айтсак,
Бизге болоор намыс.

ЖАННАТ КУШ

Сагызгандар арыз жазды,
 Чурулдашып туш-туштан,
 Тескеп-иргөөчүлөр басты.
 Өзөн-сай канаттууга толду,
 Толкун катуу болду.
 Ал түрмак,
 Мушташууга чейин,
 Барып токтолду.
 -Брежневдин орду жоктолду, –
 Деп Бүркүт комсонду.
 -Зоокадагы баламды багалбай,
 Ооздон кара суу куюлуп,
 Сабалап бийик уча албай.
 Атым Бүркүт болбосо,
 Жүдөдүм түктүйүп.
 Жыргал заман адашып калгандай,
 Улам арт жакты карайт үңкүйүп.

«Сенектик, буйрукчул», - деп айталбайм,
Учурунда дуулдадым,
Ак булуттун үстүндө,
Көк асмандын алдында зуулдадым,
Жакшы заман өткөн чын.
Ичкен ашка түкүрө албайм,
Эки жүздүүлүк кылбагыла!
Териси кымбат –
Жаныбарларды кырбагыла! –
деди Бүркүт.

Жин тийгендей алдыга,
Суурулуп чыгып үрүп:
- Көп жылдык эмгек кайда кетти,
Ала-макоодой сагызгандар –
Азабыңар өтүп кетти!
Араңарда абийирсиз,
Уруңар көбөйүп кетти, - деди.

Кийин андан,
Сөзгө чыкты Сагызган:
- Жокчулук сындырды шакты,
Оо, тартыштык, тайытты бакты.
Мурдагыдай шакылдаш кайда,
Саламыбыз аликсиз калды.
Чоңдорго жасакерленип,
Бакчу элек жанды.
Ортого бөлчү элек,
Тер төкпөй, тапкан нанды.
Импорт дефицитиң,
Эми өзүнөн ашпай калды.
Кыскасы - талдык,
Партократтарды чандык.

Арызга кулак салгыла!
Бизди да куш катарына алгыла.
Ала-макоодой кылбай,
Акка, же карага,
Боёп бергиле тонубузду.
«Сагызган» - деген атты өчүрүп,
«Жаннат куш» - деген
Атты коё кеткиле? - дешти
Чурулдашып.

Күн карамадай, жеңген жакка ооп турган,
Адамдарды көрүп кош жүздүү,
Жүрөктөн чыгат чагылган.

Досум Күлцүйна менен

МАМАЙДЫН КӨРҮ

«Адам» - деген аярларым
Мен ишенген жамандарым.
«Коруйм» - деп кош колдошуп,
Атып жейт кош ооздошуп.
Куп-куркак көңүлүм бош,
Шат курган досторум жок.
Жүрчү элек үйүрлүү топ,
Мезгилдин өткөнү шок.
Кыңылдап ырдап, ыйлап,
Жалгыздыктан жүдөп, жадап.
Мээрим издеп, ким бирөөдөн,
Кымыздык тамырын чукуган Кашкулак,
Кирпиге даттанды.
Араң турган кирпичи
Досун сооротуп:
- Кайгырба, менин жан досум,
Бий-муңдан араң токтолдум.
Капканга түшүп, мерт болду,
Кудай мага кошконум,
Жесир какбаш мен болдум.
Буркан-шаркан түшүп:
- Бизди ким колдойт?
Ким коргойт?..
Жерди тээп, чыңырып,
Ак жаанга айланды Кирпи.
Замандын тарыганын көр,
Кайда барба?
Мамайдын кору башталды.
Жаныбарлар ыйын эмес!..
Адам ыйын эч ким укпай калды?!

КҮЛӨТ ТҮЛКҮ

-Өлүксүз өпкө!
 Кайсы алына
 Жашайт, - дейт көпкө!
 Ташбаканы көрүп,
 Таңданды эшек көпкө:
 Кош кулактуу көңгөй,
 Акылсыз көңдөй,
 Аны кутурткан,
 Сен оттогон эле чөп.
 Жер алдында,
 Ширелүү, маңызы көп.

Сен байкуш ташып чөп,
 Каласың арткан кашегин жеп.
 Ошондуктан «Күчүң адал –
 Сүтүң арам»,
 Кыт-кыт күлөт Түлкү,
 Шылдыңдап эссиз Эшекти.

Алданып, иштеп ар кимге,
 Эшектей күчтөр ар жерде.
 Өлкөсү үчүн иштесе,
 «Миллионер» болмок бат эле.

КУДАЙ БЕШЕНЕҢЕ ЖАЗБАСА?..

Жогорку Кеңешке,
Шайлоо болор кезекте.
Ак үйдү айланып,
Куйругун шыйпаңдатып жаланып,
Түлкү жүрдү,
Эки жагын каранып.
Талапкерлерге барып,
Калп күлүп, амандашып,
Штаттарын кагып,
Улутунуп олтуруп,
Сүйлөйт дейт Түлкү чокунуп:
- Урулуктан даңкым чыккан,
Кызыл шапкелерге кор болуп,
Олтуруп чыккам.
Коркот айыл андыктан,
Көк доллардан көп берсең,
Болот бардык айбан,
Мендей даанышман менен.
Көкүрөгүн кагып,
Куйтуланып Түлкү,
Талапкерлерди тороп,
Ал жеткенче тоноп жүрдү.
Бир күнү
Жолугууга келген Үкү,
Семиз тоок чайнаган,
Эки көзү жайнаган,
Түлкүнү көрдү.

-Эй, Туке, айбандарың кайда?
Бергенди жешти билесиң,
Бизге керек добуш, добуш кайда? -
Ызырынып жерге түкүрдү Үкү.

Жайма-жай,
Ордунан туруп Түлкү:
-Көк мээ Үкү,
Табитти буздуң,
Жинге катуу тийдиң.
Чачканың арам акча,
Бизден алдың,
Бизге бердиң.
Үксөңдөй бербө көп эле,
Кудай бешенеңе жазбаса наристенде,
Төөнүн куйругу жерге тийсе деле.
Депутат болбойсуң бизге! -
Куйругун жерге бир чаап,
Басып кетти,
Куу Түлкү кекете.

Ишенесиң кимге?..
Түлкүлөр көп, азыр бизде.

БРУЦЕЛЛЁЗ КОЛБАСА

(Тамсил)

Чоюлуп, керилип боз мышык,
Курсагы ачып, каатчылык басып.
Шимшип жолдо баратса,
Имарат башында, илинип калыптыр колбаса.
Аны көрүп боз мышык,
Шеригине көз кысып.
Аракет кылды секирип,
Таң атканча бекинип.

Жашоо үмүт бир кызык,
Айылдагы бүт мышык.
Аракет кылат «Жесек» деп,
Баралбайт, бирок... жол кысык.

Эси унутуп калгандай,
Боз мышык аңдып, калды жай.
Акыра болуп, колбаса,
Кандай жетет арсыз ай.

Досторун жыйып
Бир күнү.
Калп күлүп, шилекейин жутуп,
Сөз баштады минтип:
-Уксам чоо-жайын,
Колбаса бизден айлансын.
Бузулуп кеткен эттен,
“Бруцеллез” экен!
Анын үстүнө,
Картаң уйдун карды экен.
Карагыла!
Түсү дагы кара
Болчу дешет,
Ички аппараттары жара!..

Шилекейин жутуп,
Көз жашын сүртүп,
Сырттан күлүп,
Басып кетти, боз мышык –
Колбасага жалаа сөз үйүп.

Асмандагы жылдызга,
«Чаң жугузам» - дегенге.
Көрбөй сүйлөп ушакты,
Мурдун чүйрүп өткөнгө.
Сабак болоор деп жаздым,
Жеталбай мышык болгонго.

СУУР

Курт-кумурскаларды ойлоп,
Өзүнө партия топтоп.
Жетекчи кызматты болжоп,
Шумкар сезип шукшуюп,
Бейиш куруп берешен –
Жылдызды жерге жайнатып,
«Президент» болуп берем, - деп,
Тайкылыгын жашырып.
Таз жөрү келди салпайып
Айбандарга жар салып:
- Азабыңды бөлүшөм,
Чогулгула таң жарып!
Суур чыкты сулууланып,
Жап-жашыл айланага сугун артып.
Жаз жыттанган абадан кере тартып,
Аяр басып, абайлап,
Жайнаган кумурскалар жанына,
Туруп калды, жетип барып.
Арам эттен алып тумшук,
Тишин чукуп,
Сүйлөйт дейт таз жору минтип:
- Кагылайын кумурскалар,
Кара жумуш, кайрат-күч силерде.
Каныңарды соруп мителер,

Иштебей отурат.

- Айбаттуу арыстандар, төөлөр, эшектер,
Жогорку Кеңеште.

Эттин планы түштү,
Аймап жеп, кайсап киришти,
Түйшүк бей-бечараларга түштү.

Мени шайлап койсоңор,

Жети өлчөп, бир кесем.

Он-он беш жылда,

Проблемаңарды чечип коём, -

деди Жору.

- Үнүңдү өчүр Жору тим!

«Чындык бар!» - деп айтат ким?

Канчалык чуркабайлык биз,

Жасалма бюллетень озоору чын.

Эт болуп калбайын деп тып,

Ийинине жөнөдү Суур шып.

Нысап бербесе өзүнө,

Көк итти айдап,

Ак итти шайлаштан,

Табаар пайда эмне?..

СУНУШ

Кемесинде ойдун чалкып,
 Жалгыз жашаган карт Мисче.
 Коңшу Чыйырчыкка барды,
 Кучак жайып, амандашты,
 Баш тийгизип саламдашты.

Түнү уйку качканын,
 Жалгыздыктан жадаганын.
 «70тен» ашса дагы
 Ал-куч барын айтты:
 - Жакшы көргөн коңшум,
 Эптеп мени,
 Түгөйлүү кылсаң болду,- деп
 жалдырады,
 Маселени кабыргасынан койгон Мисче.
 Кылгысы келип жакшылык,
 Ары-бери ойлонду Чыйырчык.
 Көптөн жалгыз жашаган,
 Ак кептерге көзү түштү.
 Ичинен кым деп,
 Мисчеге сүйүнчүлөп,
 Сүрөттөп кирди.
 Өпкөсүн кармап колуна,
 Экөө учуп барды –

Ак кептер жашаган конушка.
Таазим кылып ийилип,
Табышмактуу кийинип.
Тайтайган буту эп келбей,
Карт Мисче турду чүйрүйүп.

Курт-кумурска сый тамак,
Чокуп топтоп бир себет.
Айтайын деп сунушун,
Туруп калды Чыйырчык.
-Куш келипсиздер!
Кандай шамал айдады экен?..
Койкойгон моюнун созуп,
Суроо узатты Көгүчкөн.
-Жыл учуп октой карасам,
Кечээ эле болчуң балапан.
Ак чач болуп бараткан,
Абалыңды карасаң!
Жалгыздыктан жададыңбы – деп сени?
Жуучу болуп келдим эле,
Түгөй кылып берейин, - деп Мисчени.

Тарыган тагдырына кейип,
«Ит ичпеген ашынан үмүт
Кылаарын» билип,
Учуп кетти Көгүчкөн –
Жылуу уясынан көчүп.
Сексенге чыккан абышка,
Сакалы эки карышча.
«үйлөнөм» - деп келиптир,
Ылайык аял табылса.
Ажырашып, табышыш,
Табигый төшөк жаңыртыш.
Араң басса тай-тайлап,
Уят го напис агытыш...

БАКА АЙЫМ

Балырлуу сазды мекендеп,
Ай нурлуу көлдү жээктеп,
Сүзүп жүрүп эркинче,
Келишимдүү бака айым,
Адашып калды кечинде.
Ачып көздү жумганча,
Караңгылык жүргүзө
баштады бийлик.

Апакелеп чакырып,
Ары-бери жүгүрүп,
Өпкөсү көөп күйүгүп,
Ыйлады таппай
Тааныш жээгин.

Күтүүсүз жерден,
Сууну бөлө жарып,
Сойлоп, ышкырып ойноп,
Келе жатат суу жылан –
Бака айым жакты көздөп.

Ыйын токтотуп,
Көзүн тостойтуп,

Бүрүшүп туруп калды,
Бака айым коркуп.

Аңгыча жетип келди,
Жылан сойлоп.
-Саламатсызбы айым?
Өзөн жаңыртып ыйлап
Эмне болду сизге?
Бейпилдик түнөгөн,
Биздин жерде?

Эмне дээрин билбей,
Туруп калды Бака айым,
Жалдырап карап көпкө.
-Коркпоңуз, биздин
Күк шиберлүү көлдө.
-Адашып калгансыз го?!
-Ооба, - дегендей баш ийкеди Бака.
-Олтуруңуз жонума,
Каалаган жериңизге,
Жеткирүүгө даярмын!
-«Ата тегибиз душман», - деп,
Корко көрбөңүз.
Түшкө кирбеген сөздү,
Сүйлөп турду суу жылан.
Сөздөрү жумшак,
Сезилбейт бороондун изи.
«Башта бар» - деп бир өлүм,
Жыландын жонуна жабышты Бака
айым.
«Аңгектен качсаң, дөңгөккө»
Болобу же?
Душманга ишенсе.
Акыл жүгүртүп,
Өзүнчө ойло...

“ОРУН БЕРГИЛЕ”, – ДЕДИ ТҮРМӨДӨН

-Жүгүрдүк сүрөп абыдан,
Түшүнсө эгер Саратан.
Ачалы түнөргөн кабак, -
Жайкалып олтуруп,
Ичимдиктер жайнатып,
Закускалар түрдүү, -
Жагалмай менен Кыргоол,
Олтурушту шагында,
Өрүктүн гүлдүү.
- Оо, кудайым сактап,
Үмүтүбүздү актап,
Түшөөрдө күзгү,
Саргайган жалбырак.
Көк доллардын күчүн көр,
Өтгү биздин «кандидат».
Ыйлап, күлүп, болоктоп,
Кайра-кайра «алгылап»,
Ичишти шарап, шараптап.
Сүрөөнчүлөр:
-Авторитети жок, көрсө,
Биз болбосок,
«Депутат» болбойт эле Саратан.

- Ооба, досум Жагалмай,
Жайында учкан сасыган.
Күүгүмгө чейин көрбөйт,
Таман алдында калган.
Кайсы ишти бүтүрөт,
Сабатсыз тырышкан.
Шамалга ыргалган камыштай,
Мас мээси айныган.
Араң сүйлөйт Кыргоол,
Жерге таянган.
Аны уккан Саратан,
Көк шапкени чакырып,
-Өз күчүм менен өткөм.
Ар-намыска көө жапкан,
Арам акчага көпкөн –
Кыргоол менен Жагалмайды,
Кылмыш иш козгоп үстүнөн,
«Орун бергиле», - деди, - түрмөдөн.

АЮУНУН АЧУУСУ

(окуя)

Улуу зоонун боорунда,
Чытырман токой койнунда.
Таштан үңкүр бар экен,
Кеңири дагы жайлуу да.
Жемиш, мөмө, жаңгак жеп,
Жашаган экен эки Аюу.
Жайды жайлап, эркинче,
Жайкалган шибер сеңселген,
Ой кырынча тамыр жеп,
Кезинде Аюу семирген.
Байкатпай андып эркегин,
Атып алган мергендер.
Мамалактар жаш калды
Сезимде ыйлоо бөксөлүк,
Адамга Аюу өч эле.
Жалама аска боорунда,
Жалгыз аяк жол кеткен.
Жанаша өскөн бир жаңгак,
Мөмөсү анын көп экен.

Майпаңдап басып керилип,
Мамалактарын ээрчитип,
Жаңгак жеп, чагып жүрүштү.
Баягы мерген кайрылып,
Келээрин кайдан билишти.
Мелжеп туруп мергениң,
Эне Аюуну бир атты.
Аска-зоону жаңыртып,
Аянычтуу бакырып,
Тамырдан жулуп даракты,
Өч алаар душман таппады?
Шектүү карап балдарын:
- Ачыштырган жанымды,
Силер окшойт чамасы? -
Ою жок жүргөн мамалак,
Желкеден алып чекчейтип,
Аскадан алыс ыргытты.
Басылаар түрү жок такыр,
Кан агып турат диркиреп.
«Мени менен ойнойт», - деп,
Калганын бирден ыргытты.
Күрөң Аюу ошентип,
Аскадан өзү кулады.
Тукумун түгөл кууратты.
Өч ала турган душманга,
Балдарын берип жыргатты.
...Асылып калса бирөөлөр,
Өчөшүп үйүң өрттөбө!

КҮКҮКТҮН БАЛАСЫ

Көктөмдө келип сайрады,
Сайроодон такыр талбады.
Олтуруп түркүн шактарга,
Булбул да аны тыңшады.
Үн салды Күкүк жадабай.
Махабатка мас кандай?
Таңданып көпкө Таранчы,
Сөз салды мындай карачы:
-Сайраганы эң жакты,
Таңдантат уккан жандарды.
Басып бала чоңойтпойт,
Сезими анын караңгы.
Аны угуп сары ооз балапан –
Суроо берди баласы:

-Ким чоңойткон баласын?
Жокпу анын уясы?
-Уя салбайт, күймөнүп,
Бала үчүн көрбөйт камкордук.
Махабат күүсүн күүлөшөт,
Жашоосу күкүк күнүмдүк.

Сынга алып жаткан бул кезде,
Сыланган Күкүк баласы,
Жанаша конду Таранчы.
Жем жедирбей аларга,
Зомбулук кылды караса.
Көрбөгөн ата тарбия,
«Таранчы» - дейт арамза.
Каары чыгып бетине,
Сүйлөдү улуу баласы.
-Көрүнгөндүн уяга,
Таштап качат сени апаң.
Зомбулукка үйрөнгүн,
Канаттуусуң сен арам.

Арданып Күкүк баласы,
Теңине албайт таранчы.
- «Ата-энемди табам», - деп,
Күкүк, Күкүк, - деп издейт, тыңшачы.

* * *

Бизде иштеген Гуля,
Төрөп алып бейнике.
Кур намыска жеңдирип,
Куураткан жок баланы.

«Ит болдум», - дейт мен эми,
Өткөндүн изин тазалап,
Өстүрөм - дейт баламды.
Ойлоп көрсөм чынында,
Жасаптыр эрдик ал дагы.

БАЛЫКТЫН ЫЙЫ

Түндүк уюлда,
Шуба кийип ак калың.
Бороон музга бой бербей,
Жашайт эле Ак аюу.

Күндүн көзү көрүнүп,
Муздар эрип бөлүнүп.
Чээнден жаңы чыгышты,
Ачкалыкты сезишип,
Тоюнтуш үчүн мамалак.
Өзү ачка шалдырап,
Кубалап деңиз мышыгын,
Кыпчылып музга көз жумат.
Энесин жоктоп жалдырап,
Ыйлап турса мамалак,
Деңизден чыгып бир балык,
Сооротууга ашыгат.

-Ыйлай бербө көп эле,
Унутасың тез күндө.
Энең өлсө, жакшы экен,
Силер арттан өлгүлө!
-Деңиз суусун биринчи,
Көрүп турам мен бүгүн.
«Жаша» - дебей «өл» – дейсиң,
Душман болдуң не үчүн, - дейт мамалак.
-Табалабайм, күнөөң жок.
Жашаш керек тамак жеп,
Ата-энемди жеп кеткен,
Сенин энең болчу деп.
Капаланган «жетимче»,
Түшүп кетти деңизге.
Мээрбан жоктоп энесин,
Ыйлап, ыйлап шолоктоп.

ЭШЕК

Айылды жарат,
Айкырса эшек.
Кылган иши,
Эптеп-септеп
Жарымтага жетет.
Көрүнгөндү жетектеп-этектеп,
Элтеңдеп, селпеңдеп,
Тамтаңдап-салбандап,
Жатаар маал канасына келет.

Жаштык кез учкан куш болду,
Токтор жашка туш келди.
Үйрөнгөн адат калабы?
Эртеси дале баягы.
Тамтаңдап келет үйүнө,
Эшек ичет күнүгө.

Каргаша каптап алыштыр,
Карыган кезде эшек,
Кырчаңгы болуп калыштыр.
Көрүнгөнгө сүйкөнүп,
Жылаңач эти калыштыр.
Аны көрүп Кирпи,
Шеригине минтти:
- Айкырса айыл жарат
Тиги эшек.
Карыганда болуптур карып,
«Спирт» – дегениң сиңип денеге.
Жал-күйрукту жыдытып,
Айлантиштыр ала-макоо немеге.
Борсулдаган Дөбөттүн,
Карып болгонун көргөнмүн.

КОЙ

Ылайык, - деп мага тооккана,
Ишке орношту Түлкү айым,
Башкы бухгалтердик орунга.
Ийиле басып,
Жылмаңдап күлүп,
Каңшылап жүрүп,
Тез эле жакты,
Мекемени башкарган Жоруга.

Калгандары эмне,
Ветврач Аюу,
Жолдо-белде уктап.
Тооктору кырылып,
«План» толбосо баары бир –
Бүтүн тоок,
Ичкенге арак болсо.
Тирүү тооктор,
Заматта өлүк болот.

Сасык Аюуда,
Такыр чындык жок.

Айына отчёт тапшырып,
Көлөкөсүнө жалынып.
Каалаганын жолуна салып,
«Керек» - десе жүрөгүн тагып,
Маймылдай бийлеп,
Зоотехниктер - Улар, Сайгак, Кузгун,
Түлкү айымдын колдо.
Баарынан кызык,
Айтайын - деген ойдо.
«Ылайык» - деп эт кампаны,
Билип көзгө чөп салбашты,
Башчылыкты өткөрүп беришти Койго.

Келе баштады сумкалар,
Ичине каалоо жазылган,
Койду куттуктаган.

Куулукту билбеген кой,
Кубанычын сураба!
Каалаганча тоок,
Шыкап, өрдөк толтуруп,
Жылуу-жумшак жүрдү,
Сумкаларды узатып.

Арадан өткөн экен алты ай,
Сайрандап жүргөндү кой,
Болуп күндө той.
Каргаша башталды капыстан,
ОБХСстер көрүп чара,
Текшерүүгө келди Карга.

Эт кампадан баштады,
Ак, карасын тактады.
Текшерип бүтүп,
Койду чакыртып,
Эскертти минтип:
-«Бети жок экенсиң, кой!
Бекитип жегенсиң,
Алты миңдик тоокту.
Беш колду салбай оозуңа,
Жебеген жердин алдында,
Азыраак жесең болбойбу?
Төлөсөң – төлөдүң,
Болбосо түрмөгө түшөсүң.
Башка жок арга, - деп,
Тезекти чокуду Карга.

Эси кетип шалдырап,
Эки көзү жалдырап,
Жардам болобу деп,
Түлкү айымдын
«Чоң сумкасына» барды.

«Сумкасы» айымга кабарлады:
-Ий, билбейт дейсиң го,
Койгондон бери,
Эт кампасына башчы,
Жыргаткан жоксуң бизди...
Эки көзүң кызарып,
Арактан чыкпай калды башың.
Муну, муну бекитип,
Жегениң бизден.
Өзүбүз деле алат элек,
Кызматтан сени!
Чаары бетине чыгып,
Титиреди Түлкү айым:
-Төлө, башка арга жок!

Мага чала, - деп,
Сүдүрөлүп чыкты,
Бухгалтериядан кой.
Жолугуп Аюу менен Жору,
- «Кок мээ» болгон кой,
Бизди каралашыңды кой!
Жалгыз жегемин - деп,
Жетпегенин төлөп кой!
Кыйышпас достор,
Өтүп кетти жөөлөп.
Балыктар башынан сасышы,
Бекеринен эмес, ойлоп кой!

ЧЕГИРТКЕ

Түз жолдо араң,
Ийрейип, сойлоп бараткан,
Жыланды көрүп,
Кыжыры келип,
Сүйлөйт дейт Ташбака минтип:
- Атаңдын көрү, ыраңы суук,
Ийрейип боору менен жылып араң,
Кайсы ишти бүтүрөт,
Ушул «жылан» деген арам.

Шыбырап өткөнүн угуп жылан,
Сойлоп жетип капталга,
Кайрылат Ташбакага:
- Кудайдын курутун,
Уурдаган Ташбака.
Жаманыңдан үстүңө,
Таш бастырган сен бака.
Кыбырабай ылдамдап,
Басчы, көңүл бөлөйүн.
Кыйын болсоң ташыңды,
Алып ташта, көрөйүн.

Эр болсоң чык жекеге,
Ал-күчүңдү көрөйүн!

Абал баратканда күрчүп,
Ортодон чыгып Чегиртке.
Жыланды актап,
Жолго салды мактап.
Ташбакага жиндеп,
Урушту тилдеп.
-Өчөштүрүп жыланды,
Бакаларды кууругуң келдиби?
Сүйлөбөгөнгө сүйкөнүп,
Же өлгүң келдиби?
Шылдың болдуң го жыланга,
Эх, сага чала! - деп,
Секирип кетти Чегиртке.

Өзүн билбей өзгөлөргө тийишкендерге,
Болор дедим шибеге.

АШКАБАК МЕНЕН КАБАК

Бир арыктын жээгинде,
Жанаша өсүп калган экен,
Ашкабак менен Кабак.
Бири-биринен калышпай,
Ачып жалбырак.
Ташташты, узартып палак,
Мезгил келди гүлдөгөн,
Андан кийинки кезек,
Ашкабак урук байлаш керек.

Чырмалып, өсүп палактары,
Аралашып жатып калды.
Күн нурун тосуп жалбырактары,
Кыйналып өңү саргайып,
Азык жетишпей арбайып,
Күндөн-күнгө баратышты,
Өсө алышпай саргайып.
Ошондо Ашкабак баш көтөрүп,
Айтат дейт Кабакка минтип:

- Керектүү, керексиз –
Бөлөт экен экиге.
Сен керексиз дан экенсиң,
Өспөй койсоң эмне?
А, биз болсо керекпиз,
Манты, самса, чүчпара,
Тамактарды түрдөйбүз.
Сары болгон ооруларга.
Самап жечу дарыбыз.

Анда айтат дейт Кабак:
- Кыйынсынба, сен мага,
Сенден барктуу мен болом.
Кымыз, жуурат куюлуп,
Адам менен бир болом.
Ардакталып, сакталып,
Жайлуу жерге илинем.
Оюп алып ичиңди,
Кабыгың таштайт эшекке.
Акылы жок Ашкабак,
Бой көтөрүп, эсирбе!

Моюндашкан коңшулар,
Калышкан экен урушуп.
Сабагына байлаптыр,
Сая турган тикенек.
Ойлоп көрсөң турмушта,
Мындайлар да кезигет.

ЖОЛБОРСТУН ЖҮРӨГҮ

Мекендеп токой жайкалган,
Бала жолборс болуптур.
Ары балбан,
Ары токөйду башкарган.
Сүлкүлдөгөн сүлуулар сүрдөп,
Алдынан өтө албаган.
Бирок... Жокем!
Моралдык жактан бузулбаган,
Азгырыктарга жулунбаган.
«Жаман» - деген сөз угулбаган,
Сөзү эки болбогон.
Алсызды басынтпаган,
Намысын алдыртпаган,
Экен ал - чыныгы сырттан –
Ала көөдөнүрөөк жаралган.

-Ата-бабам, тегим:
Жолборстон чыккан шермин,
Күч сынашаар,
Мага жок теңим.

Гүл-шиберди аралап,
Ырахатын көрүп дүйнөнүн,
Аска-зоону беттейин.
Атам барда жер таанып,
Саякаттап келейин.

Өзүнө ишенген шер,
Жоро-жолдош албай,
Жалгыз жолго чыккан экен.
Торгойдун үнү угулган,
Булбулдун үнү кубулган.
Жүрөктүн черткен кылдарын,
Кыздардай кылыктанган.
Ар жерден, тоо булагы шыңкылдаган,
Бейиш жерге туш келет экен.
Суктанып,
-Кандай кооз, жер соорусу.
Бир топ күн уктап,
Боюм жазайын - деп,
Тулаңга боюн таштап,
Уктап кетет.

Уктап жатып түш көрөт,
Түшүндө түйшүк иш көрөт:
Төрөттөн өлгөн энеси,
Төө минип келет экен:
-Кагылайын балам,
Канчага келдиң? - деп.
Куйрук-жалын жалап,
Беттен өбөт экен.
Кабагын бүркөп эскертип,
«Каралдым, тур!
Айылдын четиндесиң.
Айылга кирбе!

Ээсин капкан иттерге,
Алсыз жугунду ичкенге кезикпе.
Тур, турагой, өз токоюңа жөнө!
Ишенсең да шерлигиңе,
Шериги жок жалгыз жүрбө!»
Кара тун сүрүлгөндөй,
Кайып болду, Жолборс эне.

Ызы-чуудан баш ооруткан,
Көзүн ачса ордунаң.
Айылдын иттери,
Алты оролуп арсылдап,
Тиштеп жатышыптыр тарткылап.

Чаң чыгарып чабышайын десе,
Кан чыгарып кабышайын десе,
Арсылдап үрүп качышкан.
Сан миңинен жок сырттан,
Мага жок экен деп тең,
Айыл аралаган чоң жол менен,
Жайбаракат баратат Жокең,
Миңине кошулуп миңи,
Айыл дүрбөп арсылдап,
Чаңды тумандатып сапырып,
Баратышты иттер –
Жокеңдин артынан.
Жоо куугандай жапырт.
Арт жакка койсо кылчайып,
Качышат иттер самсып.
Сабырдын чеги болгону,
Каары чыгып бетине,
Намыс менен ойногон иттерди –
Жаңгактай чачууну ойлоду.

Арсыз иттер, артынан калаар болсочу.
Айылдын четине жатты,
Келээр - деп болжолу,
Дүрмөттөлдү ойлору.
-Болсом айбанаттар падышасы,
Арсыз жугунду ичкендер,
Кетирип кадыр-баркты.
Сүрүп чыккансып айылдан,
Самсып ээрчип алышты.
Ит тукумун жек көрүп,
-Тамырынан жулсамбы?
Тукум курут кылсамбы? - деп жатты.
Кадыр-баркты кетирген,
Ит иттигин кылбай турабы?

Жугунду ичип жаңы эле,
Тыйылбай койду аягы.
Тийип-качып арсылдап,
Үрө берди баягы.

Жандуунун сырттаны жолборс,
Нерв менен ойногон иттерден жадап,
Жүрөгү ооруп, жыгылды.
Иттердин үнү угулган сайын,
Жүрөгү тез-тез кысылды.
Аба жетпей калтырап,
Баратты Жолборс шалдырап.
Анча болбогондо,
Атасы издеп келбегенде,
Ай-талаада өлөт эле,
Байкуш сырттан жалдырап.

Жакшыга жалаа жугузган,
Жаманга акыл киреби деги?..

ТОЙДУМ

Торгойго эшиктеш,
Сагызган болду кешиктеш.
Торгой үйүн жылуулап,
Эрте жумушуна барат.
Жалдырабай бөлөккө,
Намыстуу турмушун улап.
Бай, оокатка тың турат.
Сагызган болсо,
Сай-сайга конуп,
Тезектен-тезекти чокуп,
Өттү өмүр көктөмү.
Жанды-жанга урду,
Ала-жула качты.
Канча аракет кылды,
Ак чач болуп калды.
Көктөбөдү эркени,
Оңолбоду турмушү.
Колун шилтеп баарына,
Радио болуп алды айылга.
Ар кимдин үйүнө баш багып,
Алган байпагына чейин мактап.
Шакылдап, жаагын жанып сайрап,
Уккан калп-чынын чубап,
Бийманын жеп ушак.
Көзү барды өөп,
Көзү жокту көөмп.
Досум деген Торгойду,
Тозокко айдайт ылай сээп:

-Коңшум жаңы итир,
Өлгөндөй битир.
Кире калсаң үйүнө,
Бопбоз суу куят.

Гүл-шиберди аралап,
Ырахатын көрүп дүйнөнүн,
Аска-зоону беттейин.
Атам барда жер таанып,
Саякаттап келейин.

Өзүнө ишенген шер,
Жоро-жолдош албай,
Жалгыз жолго чыккан экен.
Торгойдун үнү угулган,
Булбулдун үнү кубулган.
Жүрөктүн черткен кылдарын,
Кыздардай кылыктанган.
Ар жерден, тоо булагы шыңкылдаган,
Бейиш жерге туш келет экен.
Суктанып,
-Кандай кооз, жер соорусу.
Бир топ күн уктап,
Боюм жазайын - деп,
Тулаңга боюн таштап,
Уктап кетет.

Уктап жатып түш көрөт,
Түшүндө түйшүк иш көрөт:
Төрөттөн өлгөн энеси,
Төө минип келет экен:
-Кагылайын балам,
Канчага келдиң? - деп.
Куйрук-жалын жалап,
Беттен өбөт экен.
Кабагын бүркөп эскертип,
«Каралдым, тур!
Айылдын четиндесиң.
Айылга кирбе!

Ээсин капкан иттерге,
Алсыз жугунду ичкенге кезикпе.
Тур, турагой, өз токоюңа жөнө!
Ишенсең да шерлигиңе,
Шериги жок жалгыз жүрбө!»
Кара тун сүрүлгөндөй,
Кайып болду, Жолборс эне.

Ызы-чуудан баш ооруткан,
Көзүн ачса ордунаң.
Айылдын иттери,
Алты оролуп арсылдап,
Тиштеп жатышыптыр тарткылап.

Чаң чыгарып чабышайын десе,
Кан чыгарып кабышайын десе,
Арсылдап үрүп качышкан.
Сан миңинен жок сырттан,
Мага жок экен деп тең,
Айыл аралаган чоң жол менен,
Жайбаракат баратат Жокең,
Миңине кошулуп миңи,
Айыл дүрбөп арсылдап,
Чаңды тумандатып сапырып,
Баратышты иттер –
Жокеңдин артынан.
Жоо куугандай жапырт.
Арт жакка койсо кылчайып,
Качышат иттер самсып.
Сабырдын чеги болгону,
Каары чыгып бетине,
Намыс менен ойногон иттерди –
Жаңгактай чачууну ойлоду.

Арсыз иттер, артынан калаар болсочу.
Айылдын четине жатты,
Келээр - деп болжолу,
Дүрмөттөлдү ойлору.
-Болсом айбанаттар падышасы,
Арсыз жугунду ичкендер,
Кетирип кадыр-баркты.
Сүрүп чыккансып айылдан,
Самсып ээрчип алышты.
Ит тукумун жек көрүп,
-Тамырынан жулсамбы?
Тукум курут кылсамбы? - деп жатты.
Кадыр-баркты кетирген,
Ит иттигин кылбай турабы?

Жугунду ичип жаңы эле,
Тыйылбай койду аягы.
Тийип-качып арсылдап,
Үрө берди баягы.

Жандуунун сырттаны жолборс,
Нерв менен ойногон иттерден жадап,
Жүрөгү ооруп, жыгылды.
Иттердин үнү угулган сайын,
Жүрөгү тез-тез кысылды.
Аба жетпей калтырап,
Баратты Жолборс шалдырап.
Анча болбогондо,
Атасы издеп келбегенде,
Ай-талаада өлөт эле,
Байкуш сырттан жалдырап.

Жакшыга жалаа жугузган,
Жаманга акыл киреби деги?..

ТОЙДУМ

Торгойго эшиктеш,
Сагызган болду кешиктеш.
Торгой үйүн жылуулап,
Эрте жумушуна барат.
Жалдырабай бөлөккө,
Намыстуу турмушун улап.
Бай, оокатка тың турат.
Сагызган болсо,
Сай-сайга конуп,
Тезектен-тезекти чокуп,
Өттү өмүр көктөмү.
Жанды-жанга урду,
Ала-жула качты.
Канча аракет кылды,
Ак чач болуп калды.
Көктөбөдү эккени,
Оңолбоду турмушу.
Колун шилтеп баарына,
Радио болуп алды айылга.
Ар кимдин үйүнө баш багып,
Алган байпагына чейин мактап.
Шакылдап, жаагын жанып сайрап,
Уккан калп-чынын чубап,
Ыйманын жеп ушак.
Көзү барды өөп,
Көзү жокту көөмп.
Досум деген Торгойду,
Тозокко айдайт ылай сээп:

-Коңшум жаңы итир,
Өлгөндөй битир.
Кире калсаң үйүнө,
Бопбоз суу куят.

Чайы деле жок үйүндө,
Жарытылуу дейсиңби?
Күндө карыз ун берем,
Тамак-ашына каралашып.
Байкуштун балдарын,
Багышып келем...

Курсагы тойгондо чыгып,
Жанына конду Торгойдун шып.
Шыйпаңдап шыбырайт минтип:
- Көре албастар,
Өзү теңеле албайт.
Жакшыбы, жаманбы? - деп сурайт.
Муштум түйүп,
Алардын башын жарчудай,
Күйпөлөңдөйт, Сагызган ызырынып.
- Силерди мактадым досум,
Үй ичи гүл.
Дасторкону жайылып,
Кабактары ачык.
Ынтымак-ырыс чубуруп,
Жашайт ырыс куюлуп.
Жашайт дедим, роза гүлдөй,
Кулпунуп.

Ак көңүл Торгой,
Арамдыгын билбей –
Ак дасторконун жайып,
Шыкап жатты Сагызганды –
«Тойдум» – дегенине болбой.

Үйгө киргенде адамдай,
Чыгарда сойлоп жыландай.
Абайла, мендей күйөсүң,
Тузуң урган жамандай.

ЖАЛАА

Болуп өткөн окуя.

Экология бузулуп,
Жер көчүп, жамгыр төгүп,
Асмандын түбү тешилип,
Сел жүрдү, бороон эшилип.
Илгертен айбанаттарга,
Болгон Арстан падыша.
Бул мекемеге коюптур –
Казды башкарма.

Башын ийкеп
Жакшы, жаманга,
Жарабаган койкоюп баскандан башкага
Ылгабай ак-караны,
Бере салыптыр корпусту
«үйүм жок» - деп барганга.
Иштейби, иштебейби,
Анда жок каздын иши,
Кол коюп, айлык алса болду.
Көчө карап элирген,
Топ-томолок семирген.
Торопоюн ээрчитип,
Чочкокан, бир капшытты ээлеген.

Күйкө жүрөт күйкөйүп,
«Комендант» болуп үрпөйүп.
Алда, эмне болот,
Курсак качан тоёт?
Көңшуларым берешен,
Айбанаттар болсо экен.
Турмуш-шартына жараша,
Торгой конду Күйкөгө жанаша.

Андан кийин күйүгүп,
Чаар тоок келди сүйүнүп.
Кызыл көрсө кыя өтпөгөн,
Сөз түшүнбөс сакоо эчки,
Кошулду келип токол эчки.
Кийинки узак жомок,
«Кадырлуу мейман кылбасаң,
Катырып коём мен» - деген,
Карт-карт жерди кемирген.
Эти качып, сөөгү калган.
Эрден-эрге тийгенди,
Кесип кылып алган.
Согончогу канабаган,
Мүчөсүнүн бири жарабаган,
Баскан-турганы жаман.
Аны уурдап, муну уурдап,
Бири-бирине кайрап,
Элтеңдеген, эрбеңдеген,
Кошулду арага келемиш деген арам.

Алгач коңшулар жашашты ынтымак,
Ай өтпөй, башташты ыдырап.
Эчки Чочконун короосуна,
Кирчү болду аймалап,
Тумшугуна туш келгенин жалмалап.
Уруну каракчы тоноп,
Эккен, тиккенин кайсап коёт.
Кеч иштен келген Чочко –
Корпустун тургундарын,
Башына кийип,
Ак-карасына карабай,
«Азууга» да илип койду.
Жакшылар жашайбы? - деп,
Корпуста.

Өзүн ойго илбей,
Жаманаттыны үйүп койду...
Аны ойлой - муну ойлой,
Коңшуларын
Ынтымакка чакырды Торгой.
-Бул жашоо убактынча,
Алышкан итче кабышпай.
Жаманды жаап,
Жакшыны жайып,
Коңшулар, жашайлы ынтымакта.
- «Ооба, туура, өзүбүзчө бололу.
Бузук Чочкого сүйлөбөй эле коёлу»,
деди.
Токол эчки.
-Жүгөнү жок, жибин үзгөн.
Байкуш күч күйөөсүн,
Токубай минген.
Жетимдерин алып,
Аталарына түрткөн -
Арсыз экен, - деди Чаар тоок.
Аны коштоп Күйкө:
-Туура айтасыңар,
Узун тилдүү ушакчы,
Ар кимге салып тузакты.
Көчөдөн-көчөгө айдалып,
Ураган дубалда туруп калган.
Ойноштору келгенде,
Ууру деп эр сөрөйүн,
Камата салат шыр.
Өлгөндөй аңкоо,
Арамдыгы күчтүү, шыл, - деди
Күйкө.
Ар тараптан урулуп чокко,
Сындан-сынга алынды Чочко.
Муну уккан Торгой,

Башын чайкап койду.
Коңшулары жарытпасын,
Ичтен байкап койду.
Кантсе да чындыкты –
Айтууну максат кылды.
Эчкини жекирип,
Айыбын мойнуна койду.
Келемиштин уурулугун ачып,
Жоорун чукуду.
-Чочкого жакын жашап,
Үйрөнүпсүз аңкоолук,
Бузуктукту, - деп Күйкөнү нукуду.
-Кайраксың, - десе,
Чаар тоок жер чукуду.
Ошондон баштап,
Торгойдун күнү тутулду.
Чындыкты айткан Торгойду,
Жактырбай Күйкө,
-Комендантмын го, көптөп,
Жалаа жаап –
үйдөн айдайбыз! –
деп булкунду.
Торгойду четтетип,
Чочкого жалынып барышты.
Арак ичип, сайрандап,
Ойнош күтүп, арамдыкка малынды.
Бетке айткан үчүн Торгойду –
Алып-сатар, бузук, - деп чыгышты,
Чындыгы үчүн байкушту.
Чочко, Күйкө, Келемиш,
Ай, жылдап, ушак кылышты.
Чырылдатып чындыкты –
-Көмөбүз, - деп жулкунду.

Бузуктарга ыр атып,
Кыжырына көп тийген,
Сөз жугузган, ийилген,
Көк жал, түз эле Торгой,
Бир күнү ырдады минтип:
Жолдошу «кой» - десе болбой,
-Арамдыктан ой келди,
Күйкөсүнө той келди.
Чочкокан кошо тейлешти,
Карышкыр, Аюу, Эшекти.
Абийирлери сүзүлүп,
Акылдары үзүлүп,
Бузуктар күндө тепсенди.
Арасында тиркараак.
Абийирин бийик сактаган,
Үч баласын ардактап, таптаган,
Күйөөсү эптүү,
Өзү септүү,
Торгой болду, алар көрө албаган.

Уурусу күчтүү болсо,
Ээсин доого жыккан,
Уят-сыйытты арактай жуткан.
Азыркы башаламан убакты,
Туу туткан.
Ак адамга жалаа жапкан,
Чындыктан корккон,
Бирок... артынан ылай сепкен –
Эки жүздүүлүк 100% өскөн,
Көңшуларым абийирсиз –
Оңолоор бекен деген көксөөм.

ДЕПУТАТТАР, КЕЛГИЛЕ

Ай-күндү алып берчүдөй,
Коммунизм келчүдөй.
Шайланганча топурап,
Торгой болуп сайрап тур.

Чобур, тулпар аралаш,
Эл алдында чуркап тур.
Дүжүр чалдар жер-жерде,
Сакал-мурут майлап тур.

Арамза эшек мингендей,
Арак агып билинбей.
Калп-жалганды айдаган,
Кур убада гүлдөп тур.

Эл-журтуңа жалынып,
Убактынча бөгүп тур.
Башың ийип, жүгүнүп,
Комдуу төөдөй чөгүп тур.

Жулмалашпай, мушташпай,
Жаңы столду талашпай.
Көрө албасың илинбей,
Жей көргүлө билинбей.

БУЛ ТУРМУШТАН ЖАДАДЫҢ, ЭМНЕ БОЛГУҢ КЕЛЕТ АДАМЫМ?

Мал болуп калсам дейсиң,
Ою жок оттоп жүргөн.
Уурулар союп кетээр,
«Семиз» - деп чоттоп жүргөн.
Эчки болсоң эрбеңдеген,
Жар боорунан эрмен жеген.
Буйга жерден илип кетээр,
Замандай эби кеткен.

Дарак болуп алсам дейсиң,
Көлөкөлүү саябан.
Карабастан мөмөңө,
Көмүрү жок көрөт го.
Тарсылдатып балталап,
Суу боюнча сыздатып,
Бышылдатып, ыйлатып,
Печкесине жагат го.

Аренда самолётко,
Калсаңчы айланып?
Чет душман, өз душман,
Сак болгун, көп душман!
Бооруңа сойлоп арбашып,
Жарылчу заттар жармашып,
Ойго-тоого ким билет,
Коюшары бышык иш –
«Арбакка» сени айлантып.

Бүркүт болсоң,
Улуу тоонун шумкары,
Ай алдында, Күн алдында сызганы.
«Кызыл китеп» жазылганың бир тыйын.

Кызыл кулак –
Эбин таап, тор салып.
Куш базарда –
Сатыласың шор катып.

Майда жандык,
Болгуң келбес,
Каалоо жок.
Кара чаар,
Жылан болуп сойлосоң,
Бака соруп,
Чычкан кууп ойносоң,
Көзү ачыктар,
Көмүскөдөн тон бычып,
«Дартка дабаа,
Жылан жесе» - деп тынаар.
Салбаңдатып,
Куйругуңдан көтүрүп,
Дартка дабаа –
Жылан шорпо сатылар.

* * *

Бөтөн аял, бирөөгө кыз көрүнөт,
Биз сезбеген макулук шорлору көп.
Түркүк болуп каршылык туманына –
Адам болуп жашоодон ылайык жок.

ОЛЖО

Эки жакты каранып,
Элеңдеп турат.
Жаны тынбай,
Тың басып,
Тапканын ийинге ташып.
Тандан туруп,
Күн батканча мээнет кылат.

Тоюшпаса түнү туруп,
Азык-оокатка тоого чыгат.
Бөрү, Түлкүдөн качат,
Чоңойтуш үчүн чөндөлөй –
далай тер төгөт. Ыйлап-сыктап,
Душмандан сактап,
Чоңойтот далай чөндөлөй.
Кара жумуш көп кылып,
Тез карыйт эне Суур.

Таяк кармап бөкчөйүп,
Ак чач болуп калат.
Бир күнү катуу ооруп,
Жатып калат.
Тегеректеп балдары,
Урушуп, каарып,
Жаңжал салат.
Тынчтык бербей,
Тез турушун
Талап кылышат.
Ачкалыктан эне Суур эстен танат.
«Өлдү» - деп кары алжыган,
Ийинден ыраак ташташат.
Атаандашып, мушташып,
Жамаачыдай ийинин,
Тегиздешип коюшат.
Аны көрүп Түлкү –
-Бачиктерим жаш болсо,
Мындай барбы? - деп олжо,
Тутуп алып бир-бирден,
Кызыл канга боёп салат.

Балдарың он болсо,
Араба тартарың жок болсо.
Урап турса дубалың –
Табалашат душманың.

ТӨҢКӨРҮШ

Асман тунук,
Кыш суук болду.
Куш-айбандарга,
Жан сактоо кыйын болду.
Өзөн суусу саз болуп,
Оокат азык аз болду.
Улуп-уңшуп өроон толуп,
Ач Бөрү, Чөөлөр –
Төңкөрүш баштоону ойлошту.
Нааразы болуп,
Көңүлдөр чөгүп,
Ар кандай талаш-тартыш.
Биринен-бири аша чаап,
Жазгы бакадай –
Жатышты ызылдап,
«Кризиске» батканына,
Ким күнөөлүү?

Ким аша чапканын,
Жатышты тактап.

Ызы-чуудан обочолонуп,
Курт-кумурска чокуган,
Таранчынын жанына конду,
Тарп издеген Кузгун.
Таранчы аны көрүп,
- Кайсыл тарапка кошуласыз,
Улуу-урматтуум, - деди.
Төңкөрүш болгону жакшы,
Канча «өлүм» көп болсо –
Тууган-урук жамааты,
Жыргап, куунарын айтты Кузгун.

Заман тарыган сайын,
Төңкөрүш оору болду.
Көкүрөгүн чаап «тыйын»,
Биринен бири кыйын...

КҮЙӨӨГӨ БЕР КЫЗЫҢДЫ

Эшиктен шашып кирип аялы,
Апендиге кайрылды:
- Кызыбыз медик болсун атасы,
Кудайдан ажал келсе жан соогалап,
Калабы сени.

- Зордобо!
Каалаган окууга кирсин.
Өтсө өмүр нааразы,
Болбосун бизге.

Мурдун чүйрүп,
Кыйкырып сүйлөдү аялы:
- Сыртта жүрүп көп уктум,
Сырдаштардан кеп уктум.
Жардамга келген,
Дары-дармектерди,
Кымбатка сатып,
«Акт» түзүп жазып,
Уруш-жаңжалдашып түшкөндөүрдү,
Машина менен сүзүшкөндөрдү.
Ким акчаны көп берсе,
«Чала өлүк» деп жазып,
Ойлонбой жашашат экен байып.

Дары сиңгендей денеге,
Ак халат кийсе –
Ачкөздүгү илинбей,
Калат экен билинбей.

Макул де, атасы,
Шек албайт эч ким булардан,
«Аптека» ачып алам,
Ашык дарыларды сатып турам.
Врач эле кылам кызымды! -
Стол муштап,
Чаары чыгып козүнө,
Чаңырды аялы.

-Сан-миңден чыгат бир бузук,
«Гиппократка» берген ант урсун андайларды!
Күйөөгө бер кызыңды, - дебеспи
Апенди.

КОТУР

Учуп жүрүп Көпөлөк,
Гүлдөр жыттап шат курган.
Көрүп калды Коңузду,
Чалкан гүлдө олтурган.

Ары учуп, бери учуп,
Таңыркап туруп көпкө.
Аңкообу? - деп Коңузду,
Сөз баштады минтип:

- Акылың барбы башта?
Жайнаган гүлдөр турса.
Жабышып алганың кандай –
Денеңди чаккан чалканга.

- Сулуу «гүлдөр» тез соолуйт,
Ар кандай «оору» менен ооруйт.
«Котур» - болуп денем,
Чалканга жардам сурап,
Келгем, - деди Коңуз.
Ак болгон менен бетиң –
Ылайка болсочу ичиң?

ЧАЛКАН

Кармасаң чаккан аарыдай,
Тапсаң болот көп жайдан.
Гүл сымал өсүп жайкалып,
«Дары» дейт ушул чалкан.

Маалында чогултсаң,
Көлөкөдө кургатсаң.
Көп ооруга дары дейт,
Биз корккон ушул чалкан.

ТҮЛКҮНҮН КАТЫ

Чуу коюп Кандек,
Качып келет.
Жалт-жалт карап арт жагына,
«Борс-борс» үрүп коёт.

Чочугандай кыйын,
Салаңдатып тилин.
Чогулган иттердин,
Катарына туруп калат.

-Күйүгүп мынча,
Бардың сен кайда? –
Кылгыра тиктеп,
Сурады Тайган.

- Чынын айтсам,
Тукум жегени,
Тоокканага баргам.
Силерге жалган,
Жолборс жүргөнбү аралап,
«Кык» таштаптыр,
Тааныдым.

Кайра-кайра жыттап,
Баспас болуп,
Тоокканага.
Качканым ырас, -
деди Кандек ыйламсырап.
Коркунуч бийлеп,
-Чынбы?..
Дене-бойлору үркүп,
Бири-бирин карашат иттер.
Ары ойлошуп,
Бери ойлошуп.
Кароолдуктан баш тартышып,
Бекинип алышат экен иттер.

Аны көргөн Түлкү,
Чаң салып,
Тоок-жөжөлөргө кол салып,
Алы жеткенче ташып.
Карт кекирип,
Кардын сылап:
«Өзү эмес, кыгынан,
Коркооруңарды билгенмин.
Акмактар!..
Алыстан араң ташып
Келгенмин», - деп жазып коюптур Түлкү.

Алчудай жанын,
Кошоматчылардын көптүгүнө,
Көп жолу таң калдым.

КӨЗ АЧУУНУН КӨЙГӨЙҮ

(Сатиралык интермедия)

Окуя бир айылдын четинде өтөт
Мурат - окуусун таштаган студент.
Апасы - пенсионер аял.
Аялы - үй жумушчусу.
Күчүкова Бозокөз – көзү ачык.

Көөдөнү ачуу чыңырып,
Көзү кызарып,
Окуусун таштап,
Аракка алган чыланым.
Турмушу ураарга,
Туурдугу кулаарга,
Камыры төгүлүп,
Кадыры сынаарга,
Аз калган Мурат.

Жокчулук коёбу?
Кардай элеп,
Жамгырдай себелеп,
Үйүнө кирип келет жөөлөп.

Кайра-кайра жыттап,
Баспас болуп,
Тоокканага.
Качканым ырас, -
деди Кандек ыйламсырап.
Коркунуч бийлеп,
-Чынбы?..
Дене-бойлору үркүп,
Бири-бирин карашат иттер.
Ары ойлошуп,
Бери ойлошуп.
Кароолдуктан баш тартышып,
Бекинип алышат экен иттер.

Аны көргөн Түлкү,
Чаң салып,
Тоок-жөжөлөргө кол салып,
Алы жеткенче ташып.
Карт кекирип,
Кардын сылап:
«Өзү эмес, кыгынан,
Коркооруңарды билгенмин.
Акмактар!..
Алыстан араң ташып
Келгенмин», - деп жазып коюптур Түлкү.

Алчудай жанын,
Кошоматчылардын көптүгүнө,
Көп жолу таң калдым.

КӨЗ АЧУУНУН КӨЙГӨЙҮ

(Сатиралык интермедия)

Окуя бир айылдын четинде өтөт
Мурат - окуусун таштаган студент.
Апасы - пенсионер аял.
Аялы - үй жумушчусу.
Күчүкова Бозокөз – көзү ачык.

Көөдөнү ачуу чыңырып,
Көзү кызарып,
Окуусун таштап,
Аракка алган чыланым.
Турмушу ураарга,
Туурдугу кулаарга,
Камыры төгүлүп,
Кадыры сынаарга,
Аз калган Мурат.

Жокчулук коёбу?
Кардай элеп,
Жамгырдай себелеп,
Үйүнө кирип келет жөөлөп.

Ажылдап урушкан,
Жок-жоктун айынан күндө.
Башталды кер-мур сөздөр,
Келинде деле айып жок.

Түшкөндөн бери буларга,
Түрдүү кийим кийген жок.
Барчылыкта деле оңолбоптур,
Бар-жогуна чыдап.
Сыр бербей,
Жүргөнсүчү байкуш ток.
Турмушу тарып, болгон жок,
Бир күнү туз жок,
Бир күнү май жок,
Бир күнү нан жок,
Бир күнү чай жок,
Асмандап ашты баалар,
Башталды жок, жана жок.

Башын жөлөп,
Бутун учкаштырып,
Олтурду креслодо Мурат.
Колуна гезит кармап,
Байыштын жолун ойлоп,
Кыялы менен чабыттап учат:

-Коммерсант болсом
Кытайдын чирик товары,
Түрктөрдүн арам тамагы,
Өтпөй турса жалдырап,
Өпкөдөн суук алабы?..

Кыялын бузуп таттуу,
Угулду аялынын

Үнү ачуу:

-Гезит окуп керкейбей,
Жогору жакка кат жаз,
Буйдалбастан бат жаз,
Гумжардам керек.
"Жумушсузмун," деп жаз!

Айласы кетип Мурат,
Кагаз калем алып,
Төмөнкүдөй арыз жазат:

-Кымбаттуу Арман Арылбасович!
Айылда туубай чебич,
Иттер төлдөштү эгиз.
Чочкolor тоодо кыйрашып,
Ондатр арыкта сүзөт,
Адамдарды жыргатып,
Сагызган каргага үйлөнүп,
Уйдан сүт чыкпай,
Кысыр бээден үйрөнүп.

Койлордун баары союлуп,
Калды штаттар жоюлуп.
Чычкандар келемишке кошулуп,
Жатышат, коон-дарбызды,
ашкабакты,
Жана да тал-теректи, элиңизге –
Керекти кемирип.

Кайра куруубу?
Же демократтар клубу,
Иши кылып башталды,
Башаламан жумуш.
Аптапка мышык жылыбас,
Аштыкка жетпей өзөрдүк,

Жөнөтсөңүз "гумпомощь?"
"Эски дос эстен кетпейт,
Жаңы дос айлык бербейт".
Өзүңүздү эле шайлайбыз, -
деп жазып койду Мурат.

Эртеси короз кыйкыра электе туруп,
Аялынан сүйүнчү сурайт Мурат.
Колундагы саатын көрсөтүп,
Жаны калбай кудуңдайт.
"Мени шайлап койгула", - деп
Мага мына бул
Алтын саатты берип кетти.
Анан дагы шайлоодон кийин,
Калган жардамын жөнөтөм деди.
Кадимки эле -
Кара каш Арман Арылбасович!

Көрсөң алтын саатты,
Уйку-соодо алмаштырып жатты.
Кекээрлүү унчукту аялы:
- Алдагың келет ээ мени,
Алдаганың баягы эле,
Бузук саат эмеспи?

Шалдырай түшүп Мурат,
Түндөгүсү түш экенин туят.
Ой, оо кандай уят!

Кайра жатып диванга,
Көмкөрөсүнөн көзүн жуумп.
Түндөгү кымбат,
Түшүн улантууга,
Аракет кылат.

Ошентип жатканда кыйналып,
Эшик тыкылдатып,
Кадимки өз апасы,
Келип калат.

Жай олтуруп, жайкашат,
Чай ичишип чайкашат.
Сөздөн сөз чыгып,
Түндө көргөн түшүн айтат Мурат.

Көптөн бери үйүндө,
Жумушсуз олтурган баласы,
Түпөйүл болгон апасы.
Жылдызы жайнап жүзүнөн,
Жымыңдай түшөт ичинен.
-Жакшы экен түшүң,
Жолуң болот экен шыдыр.
Айылга болгон дүң,
Күчүктүн сыйкырына –
Көзү ачыгына баралы,
Жоруталы, жүр.

Шаша-буша кийинип,
Өпкөсү көөп сүйүнүп,
Эне-бала ээрчишип,
Көзү ачыкка келишет.
Эшик алдында эзиллип,
Олтурушат, ар түрдүү себеп менен,
Келгендер тизилип.
Эшик артында жазылып,
Көргөндүн көөнүн буруп,
Жазуулар турат.
Көзү ачыктын,
Ким экенин айтып.

Баканын бутундай,
Тарбаңдатып:
- Куш келиңиздер,
Күчүкова Бозокөзгө!
Сыйкыры күчтүү,
Ичиндегини айттырбай билет.
Арбактар менен сүйлөштүрөт.
Ыйлаганды күлдүрүп,
Күлгөндү ыйлата билет”.

Андан ылдыйында,
Жазылыштыр мындай:
Самындап жууп денеңизди,
Беш маал даарат алып келдиңизби?
- Бактыңыз ачылбай,
Палыңыз салынбай калбасын:
Периштелерим качып,
Алла-Таалага жамандап барбасын.
Тыйын-тыпырды –
Арбын ала келдиңизби? –
Деген үрөйдү учурган,
Эскертүү турат.

-Даарат албай келгенимди,
Билип калып уят кылбасын.
Көп алдында шагым сынат, -
деп ойлогон Мурат –
Кете берсемби. Арасат болуп калат.
Аңгыча эшик ачылып,
“Кире бергиле” деген болот ишаарат.
Ажайып кооз, тар бөлмөгө,
Кирип барат,
Апасы менен Мурат.
Жеңи бар, бирок ак кепин кийгендей,
Айланасын ак кебез менен ороп,

Карасы жок агартып койгон,
Кадимки арбактай болгон,
Олтурат бир аял,
Ак чачтуу болгон.

- Келгениңердин себебин,
Ийне-жибине чейин,
Айта бергиле,
Периштелер угуп турат, -
дейт баягы аял.
Менден чоочуп,
Учуп кетпегей эле периштелер,
Элеңдеп, айланасын карайт Мурат.

Оозунан түшүп келмеси,
Сөз айта албай жалдырап,
Туруп калат энеси.
Өкүм сүрөт жымжырттык:
- Кудайдын элчилери,
Күтүп турат силерди!
Чыдамы кеткен көзү ачык,
Столду тарс муштады!
Чоочуп кетти апасы,
Түндөгү ажайып,
Түштөн баштады.

“Алтын саат тагыптыр,
Ажобуз” - деп мактанды.
Айткандарын угуп тактап,
Адеп сактап,
Теспелерин шыгыратып,
Көзгө көрүнбөгөн -
Сыйкыр менен сүйлөшкөнсүдү.
Оң жагына, сол жагына карап,
Күбүрөндү.

Анан башын көтөрүп,
Түшүн жоруй баштады.
Күңгүрөнүп,
Тамагын жасап,
Эки жагын карап,
Сөз баштады минтип:

-Жакшы түш –
Көрүптүр балаңыз.
Сыйкыр баба –
Үйүңүздү аралаптыр.
Качыптыр балээңиз,
Балаңыздын башын –
Эки кылыптыр бабабыз,
Жакшы жерден келин аласыз!

Ток ургандай селт этет Мурат.
Кулагым эмнени угуп турат?!
Көзү ачык сөзүн улап:
-Уулуңуз кызматка –
Көтөрүлгөнү турат.
Жол-жобосун кыласыңар,
Жумшак креслого,
Олтуруп калат.

Күзгүгө каранып,
Оозун боёп,
Көзүн кысат.

-Диплом жок баягы,
Кандай болот кызым биягы?
Сөзгө аралашат апасы:

Көзү ачык:
- Келесоо эмессизби?

Биздики кызмат эмеспи?!
Көзүн ачам балаңдын!

Кирген суудай шаркырап,
Кубанып кетти апасы:
-Башы көп ооруйт баламдын,
Ичкиликти таштатып,
Дубалап койчу каралдым, -
Эңкейип колунан өбөт.

Жибий түшкөн көзү ачык:
- Оорубай жүрөт бекен пенде деген,
Мен деле аял элем «өлөт» деген.
Былжырак болот экен дарыгерич,
Калбады дары-дармек мен ичпеген.
Көзүмө көрүнбөйсүң, көрсөм эле,
Бутуңа жыгылайын Алла-Таала.
Өлүмдүн суук ырайын көрсөтпөчү,
Балдарым чыркырашат, өчүрбөчү.
Жарымы ачыла элек гүл элем мен,
Тамырдан жулуп алып соолутпачы.
Жалынып Алла-Таалам,
Өмүр берсең?
Жалдырап шыпты тиктеп,
Уктап кетсем,
Түш көрөм –
Терезем ачык экен.

Карап турсам,
Каалгып учуп келип,
Кадимки Ай,
Ийилип колун сунуп,
Салам берет.
«Сен кайра жаралдың,
Алла буйруп.

Өзүңчө даага олтургун,
Таза жуунуп.
Дүйнөдө бардык тилди шар
сүйлөйсүң,
Алланын улуулугун сыйлай жүргүн,
Калганын периштелер айтып берет.”
Кол булгап,
Келген жакка жылып кетет.

Ойгонуп түшүм айттым
Жолдошума,
Кампада кароол эле ал байкушум.
Шашыла үйдү жыйнап,
Даарат алып,
Сыйынып Кудайыма
Намаз тартып,
Олтуруп калдым.
"Даага" өзүм жалгыз,
Оо, Кудай Алла амирин,
Көрбөйсүңбү?
Заматта караңгы үйүм
Болду жарык.

Күн сулуу пери кыздар келип калып,
Карыган бабаларым дагы
Келди.
Сакалын эшик-төргө
Чубалантып,
Үр жигит колтугуман
Кыткылашып,
Үр кыздар, көз пардасын
Көрөт ачып.
Ошентип жети түнүм
Өтүп кетти.
Пери ырдап,

Периштелер кошо жатып,
Уруксаты боюнча Алла-Таала
Сегизинчи түнү чыктым,
Жарыктыкка.
Кара көз жакшылыкты
Билбейт пенде.
Чакырып коңшуларды
Сыйлап төргө,
Көргөздүм, Алла берген сыйкырымды.

Жаңылбай таптым,
Ашказан, жүрөк, кулактарын,
Айттым жеген тамактарын.
Жакшы-жаман жашапканын,
Бай-томаяк, тургандарын.
Шылдыңдап каткырышып күлөт дагы,
“Сен бизди билбейт белең
Койчу ары”,
Бабалар айткандарын айттым, - десем
Көрсөтчү бабаларың кандай экен?
Койгонум талап-булап, тоюп алып,
Шорума шорпо төктү кокуйлатып.

“Жалган, алдайт”, - деп көрө албастар,
Айылдан бир да адам бастырбады.
Күн ыйладым, түн ыйладым шолоктоп,
Арыз-муңум айтып Алла-Таалага.
Жооп келди бир түштө,
Кулагыма угулду шак
Мындай сөздөр:

- Жашыңды сүрт,
Бол кайраттуу!
Беребиз сага сүрдү,
Жүзүң жайнап жүрчү.

Жазып ил
Булуң-бурчка,
Кулактандыруу.
Асфальттарга төшөп ташта,
Келбегенин көрөйүн.
Келбей коюшса,
Анан азабын берейин, - дейт.
Алланын амири менен
Төмөнкүдөй,
Кулактандыруу илинди:
Кулактандыруу!
- Мен сыйкырлардын сыйкыры,
Укмуштардын укмушу,
Көзү ачыктардын жол башы,
Төл башы,
Төмөндөгү ооруларды
Айыктырам:
- Сакоолорду сүйлөтөм,
Макоолорду түзөтөм.
Укпагандарды угузам,
Көрлөрдү көргөзөм,
Уктаганды ойготом,
Күлбөгөндү күлгүзөм,
Сүйбөгөндөрдү сүйгүзөм,
Тийбегенди тийгизем,
Сууп калганды ысытам,
Ысып калганды муздатам,
Тактыңды көрөм,
Бактыңды көрөм,
Бутуңдан башыңды,
Башыңдан бутуңду көрөм,
Айыкпаган ооруларды айыктырам.

Менин дарегим:
Ок жеген айылы,

Үчүнчү колот,
Элдин баары билет,
Күчүкова Бозокөзгө! - дегиле.

Кудай жалгап,
Казаным майлап,
Ай, жылдыз колдоп,
Ыр да жазгам,
Чыкты талант боздоп:
- Көздүүлөрдүн көзүнөн,
Уу тилдердин сөзүнөн,
Көрө албас арам ойлордон,
Бейажал өлүмдөн,
Мени сакта ошондон?

Арстандай күч бергин,
Ажыдаардай сүр бергин.
Оорулууга шыпаа бербе,
Айла кетип мага келсин.
Бабаларым өбөк бол,
Периштелер көмөк бол.
Алдыга жылсын ак оюм,
Арбактар өткөн колдосун.

Социализм жоголсун!
Капитализм оңолсун.
Каршылар атып бири-бирин,
Кара ашка молдо семирсин.
Ушакчылар улусун,
Бой көтөргөн жакшыны,
Азабын берип куурусун.
Өчөштүк! Биздей күйүшсүн,
“Жаман” дебей “бакшыны”,
Оозун жаап жүрүшсүн!- деп жаздым.

Ошондон бери,
Оокат ичкенге тийбей колум,
Кайнады шорум.
Адамдар үзүлбөй, кибиреген,
Кумурскадай илбиреген.
Алла-Таалам айткандай,
Тизе бүгүп келишти,
Душмандарым.

Жолдошум болсо –
Азыр касиети күч молдо.
Үр жигиттин өзү –
Жиндерди кубалап урган,
Камчысы колдо.
Мына ушундай айланайын,
Оомат бир келет.
Аны кармап калгын.
Мына мен,
Көз кырымды,
Салып жүрөм,
Сага дайым.
Эч чочубай
Көз ачууга даярдангын.

Бүбү-бакшы ойнотуп,
Союш союп тойлотуп,
Чаңдатып үйүн жыйнатып,
Терезе парда тарттырып,
Олтуруп калды Мурат,
Караңгы үйдө ичип жуурат.
Баягы көзү ачык айткандар,
Шаан-шөкөт кургандар,
Үйдү жарык кылгандар,
Жандап кошо жаткандар,
Качан келээр экен, - деп

Түн жарымы болгончо,
Күттү Мурат.

Ары-бери басат,
Уйкусу качат.
Ай көтөрүлүп калганда,
Айласы түгөнүп,
-Кай жеримден жаздым, - деп
Айланасын абайлап карап,
Жатууга кам урат.
Папиростун кумары тутуп,
Олтуруп калат.

Мына бу шумдук!
Жанында карайган –
Зоңкойгон нерсе олтурат
Жүрөгү оозуна тыгылып:
-Ээ, келген турбайбы!
Кудай мени урганбы?
Саламдашпай –
Таарынтып албайын, - деп
Ордунан обдулуп турат
Кичипейил немеби, ал да турат.
Сүйлөсө сүйлөбөйт,
Басса-басат, турса-турат.
Жүрөгү түшкөнү калып Мурат,
Эшикке качып чыгат.

Чочуп кетет –
Таттуу ойдо балкып жаткан энеси:
-Эй балам!
Эмнени көрүп турам?..
Эч ким менен сүйлөшпө,

Апасына коргөлой:
-Кагылайын апа!
Коркуп жатам...
Карайган неме ээрчип алды,
Салам берсем алик албайт,
Турсам – турат, бассам - басат.
Бир балээси ээрчиди,
Ыйламсырап жалдырайт Мурат.
-Соө коё турган эмес мени, –
Айланасына карап
Аялына кыйкырат:
- Эй катын, жаныма жат!
Коркуп жатам, бас!
Ыргып туруп жаагын басты апасы:
- Кокуй, жинди болгон немеби?
Бул кылыгыңды билет,
Угасың анан жемени.
Жылан болуп ышкырат,
Чымчык болуп сайрайт,
Дөө болуп карайт,
Сенин эркиңди сынайт.
Сыйкырлайт балам,
Чыдай гой, кулунум,
Экзамениңди энтендебей –
Кулабай тапшыргын балам,
Уятка калам, - деп
Сылап-сыйпап жаткырат апасы.

Мышыктан корккон
Чычкандай жөрмөлөп,
Ордуна келет Мурат.
Эч нерсени көрбөй-укпай,
Көрпөгө башын чулгай,
Боргулданып тердеп,
Жаны чыгып коркуп,

Селт этип чочуп,
Араң зорго уктайт.

Эртеси күн жайылганда,
Жанчып койгондой,
Онтоп, оозуна учук чыгып,
Шагы сынып ойгонот Мурат.

Азап менен үч күн жатты,
Көрүнбөдү эч нерсе.
Төртүнчү күнү –
Урушту аны периште:
-Көңүл койбой,
Жазбайсың го эч нерсе.
Түшүндө көрүнгөндү көзүңө,
Эч калтырбай,
Сактай көргүн эсиңе!
Убара кыла бербей элчибизди,
Көргөндү көргөндөй жаз,
Жаздым кетпе!

Наалып, бешенесин сөгүп каргап,
-Кудайым менде не жазык?
Койдуң го жарга кыстарып!
Колдоп коюң, суранам!..
Кобурайт Мурат үн салып.

Алладан айла болдубу?
Өзгөрүп, өзөк тоңдубу.
Кол куушуруп, бойтоңдоп,
Шимшилеп кирди бир чычкан,
Кадимки эле үй чычкан.

Көрө коюп чычканды,
- Чычкан кирди, - деп жазды.

Таш түшсө баш жарат да,
жооп келди заматта:
- Акмаксыңбы, жашсыңбы?
Жакшылап тосуп алгының,
Тамак-аш белең салгының,
"Чычкан" эмес ал сенин,
Бабаң, болот, - деп келди.
Жарылып кетпей "тарс" этип,
Күлө албай "карс" этип,
Урбады да куубады,
Чычканды Мурат сыйлады.

Эртесинде түнүндө,
Жолборс кирди түшүнө.
Жобуратып жомокту,
Жооп келди үйүнө:
- Айбанаттар падышасы,
Кирип калса түшүнө.
Байлык, бакыт, сүр берет,
Келген тура үйүңө,
Бабалардын башчысы.
Түш жоруган акымды,
Чыгарбай эстен сала көр.
Түшүңдө жана өңүңдө,
Көргөнүңдү жаза бер! –
- Саламым менен Бозокөз,
Жан эргитет жакшы сөз.

Жабыркаган жүрөгү,
Жайнай түштү Мураттын.
Бүдөмүк ойлор жоголуп,
Бүшүркөө качты кичине.
Ишене түштү келечек,
Кыла турган ишине.
Ошол кезде чаркылдап,

Чымчык конду терезе.
Учурду ал коротпой,
Кошо жазды дептерге.
Таң, калаарлык кызык иш,
Кайдан кирген белгисиз.
Эки көзүн тостойтуп,
Бака жүрөт секирип,
“Бере турган кулуна
Белен кылат жолуна».
Кадимкидей түнүндө,
Карышкыр улуйт түшүндө.

Көргөнүн жазып төкпөстөн,
Жөнөттү Мурат жоружка.

Жооп келди момундай:
- Буйруган тагдыр ушундай,
Чырылдап келген чымчыкты –
Кызыр Бабам деп билгин.
Бака жүрсө секирип,
Байлык кирет бекинип,
Байлык Бабам деп билгин.
Карышкыр түштө улуса –
Ырыс Бабам деп билгин.
Ынтымак кирип үйүңө,
Кас душманың баш уруп,
Келет экен бүгүлө.

- Алла-Таала жолуна,
Атаган коюң сой, укам.
Эртеңки күнү таң азан,
Кадимки даадан тургузам!
- Саламым менен: Бозокөз.

ЖҮДӨГӨН БЕЙИТ БОЛДУҢБУ?

(Казак радиосун угун)

Күн уялап жүзүңө,
Карагат бышып көзүңө.
Кундуздай болгон кара чач,
Жарашып калтар боюңа.

Оймоктой болгон оозуңа,
Күмүштөй тиштер жарашкан.
Кирпиктериң кайкалап,
Көргөндө өзгө караткан.

Карлыгачтай кашыңа,
Жигиттер ашык болушкан.
Кызарып бышса кош алмаң,
Кылгырып Сырым ооруган.

Акын Сырым кара көз,
Махабаттын кулу элең.
Каргаша көзү оюлса,
Жанаша өсөөр гүл элең.

Күн нурун жүзүң уялткан,
Күйүттүү болдуң Кара коз.
Алтын, күмүш байлыкка,
Байлап берди тууганың.

Комуз алса колуна,
Арман күүлөр сыбызгы.
Көнөктөп жааган жамгырлар,
Кара көз Сырым ыйыбы.

Ай чыкпаган кара түн,
Сырым аза күттүңбү?
Ай чыкканда гүл терип,
Кара көз, жолго чыктыңбы?

Ээн талаа жалгыздап,
Армандуу күлкү чачтыңбы?
Ойго-тоого жүгүрүп,
Кийимиң дал-дал жырттыңбы?

Адашып калып акылдан,
«Байкуш жинди» – дедиңби?
Керилип марал жүрө албай,
Жүдөгөн бейит болдуңбу.

Канча турна кетти келбес жолуна,
Кайберендей тийген ажал огуна.
Көздөрүнөн жаш ордуна кан акты,
Зомбулук залым доорунда.

СУКЕҢ ЖАНА МЕН

(Акыйнек)

Сукең, чыкты дардайып,
Кебетеси карт жорудай далдайып.
Эпсиз го эки бети,
Жымшык көзү,
Жанаша олтуруудан коркот көбү.

Мактанчаак, дөдөй,
Сүйлөп жатты –
Ойлобой эпсиз сөзү:
-Кыз деген эккен буудай,
Жыйган саман.
Байлыгына чиренип катын алган,
Акыйкатты иргебес болсо заман.
Атаганат, арман дүйнө,
Он аялга эрке болсом эмине?
Анда мен: -Байлар өткон
Эстеп көрсөң,
Бай болгондо кулак болуп,

Жыргал күнүң сурак болуп,
Кайран башың куурамак.

Анда сен: -Өмүр кыска бир үзүм,
Жыргап өтсөм сайрандап.
Бала бакпай,
Жем топтобой,
Азап-түйшүк жолобой.
Каалаганды уйпалаган,
Доорун сүрүп махабаттын.
Койкоңдогон, кооз жүндүү –
Короз болсом эмне?

Анда мен: Жаңгактай мээ жок башта,
Короз болсоң койкоңдогон,
Коштогондор – мекияндар.
Тыңдуусунуп корсоңдогон,
Аз күн жүрүп дуулдаган.
Жыл айланбай болоруң чын куурдак.
Казы жок, көлүң көрксүз балыгы жок,
Ал сенин эжең, сиңдиң, жатындашың.
Көрсөң аны саман, чөптөй –
Бир күнү көзүңө түшөөр,
Калдың көрбөй.

САЛАМ, ЖАЗЫМ!

Байчечекей баш бакса,
Жер тамырлап суу акса.
Жылдыз гүлдөп, асман толуп,
Ай кубанып жай басса.

Тунук суулар тынбай акса,
Өмүр аны кубаласа.
Гүл ачылып, аары конуп,
Булбул сайрап жан тынбаса.

Күн кызарып, күлүп батса,
Шоокум салып таңдар атса.
Кыз-жигиттер кыналышып,
Гүлдүү бакта сырдашса.

Саздуу жерге, балыр жайып,
Кашка бака сайраса.
Там-туң баскан наристелер,
Жаз нуруна жайкалса.

Эрке жаның,
Эрте турса,
Боюн жазып чуркаса.
Жан-жаныбар төлдөсө,
Айлана көрккө бөлөнсө.
Тамырыңда ысык каның,
Жаны калбай бийлесе.

Дүк-дүк согуп жүрөктөр,
Амандыгың тилесе.
Өчөөр шамың күйгүзүп,
Жаңы үмүткө үндөсө.

АПЕНДИ

Эсептеп тапкан
Малдарын санап Апенди,
Жогорку окууга
Өткөрмөк болду баласын.
- Ким болгуң келет?
Кайсы кесипти тандадың, балам? –
күйпөлөктөйт энеси.
- Сот болом,
Алган пара менен,
Силерди багам! –
деди баласы.

БӨРҮБАЙ БӨКӨЛЧҮ

(Сатира)

Айылда өлүп Канат,
Союлду 30 миңдик
Жылкыдан кара аш.
Ызы-чуу, ый-көшөк,
Келишти элдер жоктоп.
Бий-болуштарды төптоп,
Өлүк көмүш үчүн кетээр...
Каражатты жатышты чоттоп.
Жакын коңшусу –
Он жыл камалган Бөрүбай,
Айтат дейт минтип:
- Этти жеткиришти мага бергиле,
Бөкөл болуп берейин... бирок
Жылкы эти аз
Жыгыш керек эки-үч койду.
Калың элге жетпей калып,
Каргап жүрбөсүн бизди.
Анын үстүнө куда-пудасы,
Түнөп калат, - дебеспи.

Кудайдын кулу,
Айыл молдосу туруп,
Сүйлөдү муну:
- Ал-абалды карагыла!
Көп чыгым кылбагыла!
Жакшы адамдар орозодо өлөт.
Айылда 70 пайыз орозо тутат.
Чын дүйнөгө кетти маркум.
Бул жалганда берген сообуңар –
Керт башына тиет.
Союлгандарды жейт,
Бергенди киет, урунат.

Жаназага бир килем,
Мечитке бир килем,
Акчалай берсеңер деле алам.
Жуутуна, жыртышына,
Аянбай идиш-аяк бергиле,
Кымбатына карабай.

Маркум Канат...
Бул буюмдардын сообунан,
"Жаннатты" жүрөт аралап.
Кара, көктү үзбөгүлө!
Аралаштырып кийбегиле!
Маркумдун жүзү,
Күнгө калат какталып,
-деди молдо ууртунан жылмайып.

Балдары намыстуу,
Жакшы чыкты.
Жыйып чайды,
Үйүп кантты.
Борсулдатып кызартып,
Көп бышыртты боорсок-нанды.
Чакалап майды,
Керектүүнүн баарын коюшту.
Үчүнө дагы артат делди,
Айтууга оңой болгону менен,
Канча миңдеген сомдорду –
Карызга алышты.
-Ооз ачканда желет, - деп,
Аксакалдарга таратылды,
Чучуктуу түйүн.

Кыйраткансып кызматты,
Тезекбай менен Бөрүбай,
Казы-карта, чучукту,
Үйлөрүнө бекитти.

Анан келип үй ээсин кекетти:
- Тууганым, коңшум, - деп эң жакын,
Жанды үрөп,
Кызмат кылып жатабыз.
Дагы эле кылат элек кызматты –
Кыш чилдеси,
Тоңуп-үшүп жатабыз.

...100 грамм киргенде ичине,
Чындап Бөрүбай киришти ишине.
Калпып алып зардебин,
Суу куюп койду ичине.
Май-күрүчтөн тоноду,
Таң атканча бөкөлчүлөр,
Бөрү болуп жойлоду.

Ойлонгула кыргыздар!
Өлүмдү тойго айлантып,
Чыгаша көп кылбагыла!
Бөрүбайдай бөкөлчүлөр –
Тоноп кетет бүт элди.
Жылкы, бука сойбогула!
Арттагы балдарды да ойлогула!

ЧОҢ СЕБЕТ

Чакан айыл, кичине
Ал-абалдары.
Билинип турат бири-бирине.
Күндөрдүн биринде,
Белек уулун үйлөп,
Той кылды айылдагы элге.
Майда дебегиле:
Себеттин ролу чоң
мындай кездерде,
Абысындар кеңеш куруп,
Бир бөлмөнү жасашты.
Жалаң чөнтөгү дөң
Себети чоң келгенге.
Жайнатышып жакшы эле,
Банан, өрүк, мандарин
жебегенин үйүндө,
коюлду баары үйүлө...
Арак, коньяк түрлөнүп,
турду баары күүлөнүп.
Куттук айтып эл келди,
Граммдап көтөрүп печенье-вафли.
Катыган-сатыган табактар
Чоң-чоң дасторкондорго оролуп көп келди.

Кабагы ачылбай үй ээси
Калп күлгөн менен
Кеткенди тескеди.
Чындыгына келсек,
жакпады окшойт
айрымдардын алып келгени.
Жылкы, уй жетелетсең,
кулун, торпок келээри чын.
Кытай деген акмактардын

арзан, сапатсыз товарлары
толуп кетээри
бештен белгилүү эмеспи.
-Эй, жеңе!
Үйлөр толуп кетти!
-Бул жакка болбойт,
ээси бар!- деди жеңеси.
Аңгыча көрүндү
Чоң себет
Түкөмай, илгери
Бирге жашаган коңшусу.
Өбүшүп, кучакташып,
Шыр киргизишти
Конок үйдү ачып.
Көтөргөнү чоң себет
чөнтөгүндө келсе керек,
Сом, доллардан катып
Келдиби же?
Тууган-уруктан ашык.
Көрүүгө себетти
Чогула калышты:
50 тыйын “кукуруз” –
100 даана экен кароп.
Көргөн көзгө ишенбей,
Үй ээси турду талып.
Конок үйдө кылайып,
Көп отурду Түкөмай.
Жеди-ичти, тепседи
Маасы, дагы колбаштык.
Ал жеткенче шыкады,
-Саат канча болду?-
Чай койгон келинден
Жадаганда сурады.
-Саат алты болду,
Сиз бул жерге жатасызбы?..

Кекээрлүү сүйлөдү келин.
-Жок, кетем,
Эрим өлтүрөт!
Ыктыткан Түкөмай
Сүйрөлүп эшикке чыкты.
Эл кетип, короо бош калган,
Жөлөнүп, кармап тутканы
Мас, жиндилик сала баштады:
-Галошту кийгизгиле!
Акмактар, той берген.
Себетти толтуруп,
Мени үйгө жеткизгиле,-
деп кыйкырды!

* * *

Кол карагандарга
Кээде ушундай туш келет.

ЭКИ ЖУЗ МИҢДИН БАЯНЫ

(тамсил)

Анда суур жаш данек,
Келин болуп жаңы келген.
Али айылды биле элек,
Тоодо таза жашаган,
Гүл эле өзгөчө жаралган.
Кайын-журту көп суур,
Ийин казса, кең казбай,
Жашаган жери тар эле.
Кошунасы жыландын
жылмайганын билген,
локатор кулак тың экен.
Сөздөн сөз чыгып,
Күлүп отуруп
айтканы эсимде минтип:
-Чечен эшек чечен эшектен
карыз алат.
Чоң бир ишкана ачмак...

Жолуктуруп калып
ак эшекти
Карызынын баарын
талаага чачат.
Желгенден кийин тамак,
Билесиңер, эмнеге айланат.
Жүргөндө чардап,
“Бербесең соёмун,
эки күндө барам”- деген
телеграмма алат.
Келгенде чечен эшек досу,
Бөдөнөнүн сүтүнө чейин,
Акырга салат.
Ичип олтуруп кызып,
сөз баштайт кызык:
“Махабат оюнуна
жакса айылда бир эшек
кечем карызың” –деп мактанат.
Карышкыр, Чөө
кылып турат тамаша.
Эки жүз миң оойт,
кимдин пайдасына?
Союз маалында
200 миң – чоң акча.
Көрөйүн деп чечен эшекти
жаш коделек баш бакты.
Жакшылап карап, баам салды
Кинг-Конгдун өзү!
-Кудай сакта!- деп
жакасын карманды.
Алтынга көпкөн
чечен эшек,
өтө эле коркунучтуу,
дөөдөй чоң экен.
Сасык жыттанат,

эки метрден...
Ушуну ким сүйсүн?
Байлык жерге кирсин!
...качып чыгат жаш кодек,
Теңсинбестен.
Ортодо мелдеш
Сулуу эшек табыш,
ага жагыш...
Чечен эшек көпкө ойлонду
Досунун көөнүн.
Андан кызыгы,
көп эшектерди көрсөттү,
жасантты, түзөнттү,
бирок жакпады.
Канча аракет кылды,
эч жакпады тапканы.
Кыйын болду
сомду утуп алмагы.
Өзү көңүлдөш болгон,
тапканын белгөн
Кубар эшекке билгизбей,
ойноп-кулгөн
Ак эшекти салууга аргасыз болду.
Өзү ичкен ашты
бирөөгө берүүнү, өйлочү?
Айласы түгөнүп,
жасантып-түзөнтүп,
француз духиден куюнтуп,
Ак эшекти ээрчитип келди
жүгүнтүп.
Куйругун жерге чийилтип,
Чечен эшек
Көрө коюп сүйүндү
шилекейин улам-улам жутунду.
Ак эшекти

жетелеп тегеретти.

-Жакты!

Башын ийкеп,

Көзүн кысты.

Жакканын билгизди.

Малкананы “бошот” дегенин түшүнүп,

Тоскоол болбой

чыгып кетишти жүгүрүшүп.

Кетем деген чечен эшек,

Жатып калды айлап

Ак эшектин койнунда

Бакадай чардап.

Махабат оюнун ойнойт,

Куйрук-жалын майлап.

Ошентип уткан экен

200 миңди Ак эшек.

Бирок, өзүнүн кабары жок

Чечен эшек

калыптыр пайда жеп.

-Эшек эмес эле, качырсың,

Көрбөй көзүм кашаймак

Арак, коньяк ичкениңди

Сүйөм жаным!

-Айылда баары сулуу дешет

мен басканда чайпалып,

Эркек эшектер сүрдөп кетишет.

Чынында көп жүрдүм,

жакшы доор сүрдүм.

Кодиктерди...

башы көрүнгөндөрдөн куулдум.

Көрсөң, боз кодикти

Депутаттан туудум.

Сен кай жерде иштейсиң жаным?

Койнуна ороло түшүп,

жагына сүйлөйт Ак эшек.

-Бирок, кесел-мунжу
кодиктерди каалабайм.
Себеби, оозун ачты Ак эшек:
-XXI кылымдын оорусу менен ооруймун,
СПИД, гонорейнын
вирусу бар менде,-
деди Чечен эшек.
...Ошентип учак менен
учуп кетти чечен эшек.
Көз жашын төгүп
Чечен эшектин
Досуна барды.
Анысы жакшы кылды камкордук,
Санаторий-курортторго жөнөттү,
Аз-аздап акча берип турду.
Кесел эшек кимге керек?!
Таштап ак эшекти
Акчаны алып,
чечен эшектин
Досу көздөн жоголду.
Арак ичип тыйылбай,
Көптү бузуп кыйындай.
Сук артып карайт дагы эле,
бир кезде чанган
кыргыздын эшектерине.
Өзү билбей
200 миң уткан Ак эшек
баяны ушундай.

КОЙДУ ТУУГАН КОЗУ

(тамсил)

Урматтуу, сыйлуу, кадырлуу
Кайненеси келиптир.
Туулган күнүндө кызынын,
Мактангысы келдиби?
“Короодо жок” дегенине болбой,
“Кой соём” деп булкунду Каке.

Өпкөсүн колуна кармап,
Сурап келди бир козу.
Чакан мейман,
Сыйлап жөнөттү.
Бир кууруганга араң жарады
кичинекей козу.

Убакыт аткан октой,
Арадан эки апта өттү.
Каке, Шакеге акча сунду:
-Байке, алып коюңуз,
чоң токту аласыз,- деди.
Башын чайкап Шаке:
-Берээрсиң, берээрсиң
Ага-инибиз,
сый-урматтап жүрөбүз.
Өтүшүп кетээр Каке
Сен капаланба көп эле,
Мен ак көңүл адаммын,
Көлөкөм тийген көптөргө.
Андан көрө, баш жаз
Бир-эки бөтөлкө ичербиз,
коп көрбө,- деди Шаке...

Алданганын билбей Каке
Сүйүнүп, күйүгүп,
Эки бөтөлкө куйду.
-Менин атымдан
иче бериң бекерге...
Талтаңдап мас,
Коңшусу кетти үйүнө.
Ошентип өтө берди күндөр
Каке Шакеге куюп берет
100, 200 грамм бекерге.
Ташыган арактары жок эсепте,
чакырса үйүнө...

* * *

-Арак менен кудуктун
ичин толтуралбайсың.
Күндө куйдум дейсиң,
Кандай акмаксың!
Бир козудан ашып кетти го,
пулу арактын.
Андан көрө алып бер козусун!
жекире сүйлөдү аялы.
Жума күнү
Базарга барышты.
Бир айлык бооз
токтуну алышты.
-Мына байке!
Күткөнүңүзгө, түткөнүңүзгө
ырахмат,
Жакшы токту, алың!

Токту байланган жишти
колуна салышты.
Башын чайкады Шаке:
-Болбойт, бул кысыр,

Эч качан туубайт.
Болжолу келгенде,
Алып берээрсиз башка,
Куй, аракты 200 грамм,
чаңкап турам!

Атып алып алкымга
басып кетти.
Акчасын төлөбөй.
Токтуну кармаган бойдон
Кагынып-сөгүнүп
Кала берди Каке.
-Атаңдын көрү!
Адам, Агам экен деп,
Ит болбодумбу?!

Аялынан бекитип берген
Арактарды,
Үндөшка союп
Көйнөк-калпак кийгизип,
Сыйлаганын эстеди.
“Адам аласы” ичинде,-
деген ушулбу?

* * *

Эртеси дагы түштү базарга
-Кайсы жердин кою?
-Шаардын, Шаке,
Жалал-Абаддан.
Багылган семиз,
караңыз, сойсоңуз
чылк май жейсиз,- деди Каке.

-Так секирет,
көзү ойноп турат.

Шум, короого турбайт.
Качат, качат, албайм,
дагы карап көргүлө!
Жакпаган малды – мал кылбайм!
артын карабай кирип кетти үйүнө.

Жер тепкиледди
Накүстө, наадан адамдар
Аялына тил албаганына
ичинен терең өкүндү.
Жүрөгү тутуп,
эстен танды.
Тез жардам чакыртып
араң аман калды.
Шакенин оюн түшүндү
Ошондо Каке.
-Өлүп кала элегинде:
Чоң соолук козулуу кой алып келгиле
Мал базардан.
Кутулалычы битир, жамандан.
Карыз алсаң – каның ичет
турбайбы, кээ адам!

Кагынып, сөгүнүп.
Уулун жөнөттү базарга.
Уруш-жаңжалдан жадап баласы
Козулуу чоң кой алды.
Кеч жөнөп машина базардан
Урунду болгонбу?
Каргыш урган
Муунуп алыптыр!
Союлуп келди
Мал базардан.
Жылга созулду
Уруш-жаңжал.

Баягы козунун айынан.
Муунуп алган койдун
Козусу жетим калган.
Күндө маарайт:
“Энемди тапкыла!” дегенсип.
Чуркайт, издейт.
Жаны тынбайт, ыйлайт.
“Тойгуз, чыгар-кама,
Эмиз, сүт тап!”-
Башталды дагы жаңжал
Ит итти,
Ит куйругун жумшап,
Ыз-быз, жаңжал!

Жадаган аялы
Өзү барды базарга,
Арачы болбошко калбады арга.
Акчага карабай,
Эгиз козулуу кой берип,
Доодон кутулду.
Айы чыгып,
Күнү күлүп:
-Эч кимден карыз албайм!
Ант ичип
Козудан кутулган Каке.
“Жамандан карыз алсаң,
Жаныңды сурайт”, - дешсе,
Ишенбейт элем: “Кантип эле?
Беш кол тең эмес экен, көрсө!»

УРМАТТУУ ШЕР!

(болгон окуя)

Жайлоодо болгон бул окуя
Эстен кетпейт
Бүгүнкүдөй жадымда.
Август айы,
Эл жайлоодон кайтаар маалы.
Биз картошка эккенбиз,
Бардым, жыйнап алганы.
Жерди мындай көрбөгөм эч,
Ундай жумшак эленген.
Мээнет кылсаң асыл төгөт
Кырмандан кут кетпеген.
Берекелүү бул өрөөндү
Өкүл балам ээлеген.
Жакшылардан айлансаң аз:
-Өкүл атам көп ооруйт.
Мөлтүр булак суудан жутуп
Эмгек кылса оңойт,- деп
Бизге бөлүп жер берген.
Жайлоонун сырын жакшы,
Жылкычы, малчы билет.

Ошол түнү Ай толгон
Айлана сүттөй жарык.
Мээримдүү Ай калкыды,
Айланага сереп салып.
Бирок, бир үйүр жылкы
Кандайдыр коркунуч сезгендей,
Кишинешип жер тепкилеп,
Окуранып, бейтынч...
Түн бейкуттугун бузуп
Биздин бет маңдайдагы
Тектирге топтолушту.
Денем муздап
Бир коркунучту сезгендей
Жүрөгүм дүк-дүк!
Тез сого баштады.
Улам кишенеп
Ары-бери чуркап,
Кимдендир жардам сурап!
Өмүрлөргө коркунуч туулганын сездим,
Чөөлөрбү?- деп ойлодум,
Карышкыр дебепмин.
Окуранып,
Көпкө чейин бейтынч турушту.
Коркунучту сездим.
Колдон келбейт эч нерсе.
-Тынчтык бер!-деп
Мал-жанга,-
Бир Кудайга жалынып
Тыңшап жаттым.
Аман-соосун билип-сезип,
Ай жарыгы бекинип
Кетти тоодон эңилип.
“Атасы олгөн уктайт терең...”

Мен да көзүм илинип!
Карышкырлар келишиптир,
Эшик алдын шимшишип.
Көзүм ачсам
Итим төрдө –
Башын каткан
Жүктө калган көрпөгө.
Чочуп кеттим!
Айдап чыктым.
Итибиз – овчарка,
Бирок, канчык эле.
Таң агара баштаган
-Тынч бекен?- деп, - жылкылар?
Тектирге чуркап чыксам
Үргүлөп турушуптур
Кулундарын ортого алып,
Чөө эмес,
Карышкыр келгенин сездим.
Бала деген боор эттен жаралган
Түнү менен чыгышыптыр,
Мал болсо да кулундарын коруп...
Сибил (ит) төрдө
-Актөштүн, көрүнбөйт го карааны,
Карышкырларга болбодубу таланды?!
Көңүлүм бейтынч,
Суроолор жаады.
-Изейличи, - дедим айлананы.
Көпкө чейин издедик,
Атын атап чакырдык.
Көрүнбөдү карааны.
Өлүгү же тириги
Ойго келип,
Үйгө телефон чалсам

-Түн жарымында
Качып келген,- дешти.
Коркунуч ой жүрөккө түнөктөдү
Бул ит төрдө,
Алдуусу качып кетсе...
Эртелеп тамактанып,
Айланамды бекем жабууну ойлодум.
Марс – 13 жашта
Кызым – 7 жашта
Коркунуч сезбейт алар, наристе да.
Жаннат нан жаптырганы
Кетти эле кыштоого,
Марска караганда
Өтө кайраттуу эле,
Эгер болгондо.
Казан жууп,
Очокко асып
Чоң аш бычакты алып,
Эт туураганы
Олтуруп калдым.
Кызымдын жанында.
Бышып-бышпаган
Алмаларды терип,
“Как кургатам” деп
Олтурган кесип.
Аздан соң бакырды кызым
Оюмда жок эч нерсе.
-Көрдү окшойт,- дедим
Дайдып жүргөн бир жылан...
Ыргып туруп карасам,
Кызым качкан тарапты –
Кымыздык чөптүн арасы.
Мага эки метр

Жакын жерде,
Ташчайнардай болгон
Карышкыр турат карап.
Билбейм, башка аял
Кандай абалда калат эле?
Өзүмө-өзүм көп суроо бердим
“Апалап” ыйлап качат беле?
Мен таңдандым өзүмө,
Эч коркууну билбедим.
-Өтө кайраттуусуң, балам,- дечү эле
Атам.
-Карышкырды уруу
Кудум журттан,- дешсе.
Ишенбей көбү
«Адашкан итти
Урса керек,
Койчуларда болот,
Ар кандай иттер
чоңу адашып
келсе керек...”- деп
Какшык сүйлөп күлүшүптүр:
“Күп-күндүзү
Журтка келип,
Жугунду ичет бекен?
Ал жырткыч акылдуу
Эч качан жакын короого
Кол салбайт,
Күндүзү келбейт!”- дешти.
Бардыгы болуп аңчы
Биринен бири сөз талашышты.
Алардын сөзүн угуп,
Айланткым келди,
Оюмда карышкырды –

Кадимки Дөбөткө:
Куйругун жаздырып,
Ырылдаткым келди итче.
Мүмкүн эмес!
Тик кулагы,
Моюну жоон,
Куйругун кыпчып,
Заар чачып,
Оттой жанган көздөрү.
Кайрат-күчү
Мол экенин
Айтып турду
Тулку-бою,
Көгөргөн көздөрү.
Түнү төрдө жаткан итим
Жетип барса жанына
Тиштеп колкодон
Көтөрө чаап!
Басып калды заматта.
Оттуу көзү тиктей мен тарапты
Итим жатат титиреп,
Үнү чыкпай,
Кайраттанып, жулат колко,
Алы жетпей жаткансыйт...
Аяп итим, баламды
Куу жыгачтын жоонураак
чаптым башка удалап!
-Кетмен алып,
Чап, башка!- дейм.
-Бул – карышкыр.
Корком, жеңе,
Өч алат!
Бакыр-кыйкыр!

Жаш бала да, не кылмак?!
...Биз ошентип кууп салдык.
“Көк жал” деген ошол экен.
Үйүрүнөн бөлүшкөндө
Сайып жанын өлүмгө
Бүт чатырга чаң салган
Топ койчулар чогулушуп,
Ошол күнү атылган.
Бейажал өлүм таппай,
Жашасаң болбойт беле?
Же Кудай бешенеңе
Шор өлүм жазды беле?
Таң калып табышмактуу
Ошол күнгө
Ушундай ыр жазып койдум эле...
Унутуп жырткыч шер экениң,
Кууп салуу келди эсима
Жалгыз кызымды жараарың эстеп,
Кан дүргүдү денемде.
Курал издеп темселедим
Курук жыгач колумда.
Урматтуу шер, келдиң неге?
Ый-чуу салып үйүмө.
Кандай белги же ишаарат, эмне?
Ошол күнүм, өттү көргөн түшүмдөй.
Бүт чатырга чуу салдың,
Билбейм, өлөөр күнүңдө.
Жаныбар дүйнөсүндө сырлары көп,
“Кары” деп үйүрүңдөн бөлүштүбү?
Өз каныңдан жаралган бөлтүрүктөр
Аябай кан кустируп коюштубу?!.

КИМДЕ КҮНӨӨ?

Ак төө кардын жарган кезде
Чурулдашып кыздар-балдар.
Көркү болуп Адырдын
Көпкө жаңгак теришти...
Наристелер кыт-кыт күлүп,
Жаңгак сатып бөлүштү.
Жаңы келген
Кошуна кыз тартынчаак
Уялыңкы турат карап чекеде.
Балмуздактан сатып жешип
Олтурушту сүйлөшүп.
Арзыбаган акча берип колуна:
-Болот сага!
Жүрөсүңөр көп ачка.
Эгер көрсө акчаңды
Атаң ичет аракты,- дешти да...
Эмгегин туура бөлүшпөй
Коюшту балдар беришпей.
Дудуктай болуп сүйлөбөй,
Көз жашын төгөт үндөбөй.

Жашаса жарды Ата-Эне,
Күнөөлүү эмес баласы.
Наристе балдар сөздөрүн,
Угуп ичим ачышты.
“Жашайсың деп сен жарды”-
Бөлүп койду, карачы.

Уурулуктан байыгандын
Итин дагы жек көрөм!
Ичкиликтен жардылардын

Балдарында шор көптөй.
Жалтак болуп, жалдырап,
Жаман сүйлөйт жекирип.
Күнөө кимде, билалбай
Олтурам мен да жер тиктеп...

ЗЫЯНЫ ЖОК БАШЫМ БАР

(тамсил)

Шашып баратканын көрүп ташбаканын
Чөө кызыгып сурап калды,
Кайда барарын.
Башын араң буруп,
“Деловой” ташбака
Айтат минтип:
-Кузгундар, жорулар,
Деги койчу, чөөлөргө
Таланган өлкөгө жөнөдүм.
Ээрчигиле мени,
“А” тамганы таанытып, акчаң барың
Менден начарлар,
Кузгун, жору, каргалар
Жалаң пара алгандар,
Карышкыр, чөө, түлкү,
Жалаң кан жыттанган диктаторлор,
Сагызгандар Президенттикке коюптур!
Кудай урган!
Тынч жатайын дегем,

Жер алдында,
Жети кабат үйүмдө.
Бирок... тынчтык жок
Тарс-турс! Карс-курс!
Бомба түшкөндөй күнүгө.
Көрсө, алтын казылып жатыптыр,
Мен жашаган жердин түбүндө!
Алтын, көмүр, сурьма,
Темир, жез, алюминий...
Деги койчу,
Менделеевдин мезгилдик таблицасы
Так ушул жерде.
Бай өлкөбүз,
Байкуш болуп жүрөбүз.
Кен байлыктар
Чачылды көпкө...

Генпланын, жер алдына алтын жыйганын,
Байып калганын айтып,
Наалып, жөнөп калды Ташбака.
Токсон тогузунчу болуп,
Президенттикке талапкер
Ташбака катталды.
Өтө сабаттуулугу такталды.
Эне тилин так сүйлөп,
Билгендиги менен мактанды.
Кичине алтын берип
Комиссиядан өтүп алды.
Президент болуп кала тургансып
Керсейип,
Галстугун түздөп,
Ташбака сөз алды:
-Урматтуу туугандар!!!
Мен жер алдында

Көп кылдым саякат,
Байлыгым батпай баратат.
Тактыны мендейге берсеңер жарашат!
Өзүңөр койгонсуңар,
Өзүңөр “жегич” деп куугансыңар.
Башты алса, кол-бут иштебей калат,
Аны билесиңер.
Бир баш – Россияда,
Экинчи баш – Белорусияда
Кор болуп жүрөт,
Карапайым эл деп коёт.
Мен түшүнбөйм силерге.
Үч кылымдык
Акылды жумшайын,
Өлкөнү алдыга жылдырайын!
“Жейт, ичет”- деп коркпогула,
Күздөн жазга чейин уктайбыз.
Мээр чөп тиштейбиз,
Жарыкты да сарамжал жумшайбыз.
Эскертейин силерге,
Эгер президент койсоңор,
Кууйбуз деп ойлобогула!
Үстүмдө оор таш бар,
Силерге зыяны жок,
Астында акылга толгон,
Тоголок баш бар,- деди Ташбака.

КАНАТ БЕРБЕЙ КЫЙНАДЫҢ

Киндик каным тамган Кыргызстаным,
Бийлигим жок, балпайып баса албадым.
Тамак-ашка жетсе да тапкан оокат,
Ашырып башкаларга бералбадым.

Өркөчтөнгөн тоолоруң кучак жайган,
Ак калпагың башына кийип алган.
“Бүркүттөрүм канаты сынбасын” деп,
Улуулукту бийиктен карап турган.

Ачышып турат ичим, айлам кетип,
Байлыгың тоногондо ыйман кетип.
Балдарың, небереңе чейин карыз,
Каршылык кылган жок... баары тегиз.

Береке-байлык толгон Ата-Журтум,
Көз жаштын арман күүсүн чертип турган.
Тарыган талааларың көрүп алып,
300 жыл тарыхы бар кыргыз элден,
Манастай уулдар неге чыкпайт дедим...

Кудайым, Алла таалам, улуу Эгем
Сен сүйгөн пенделердин бири белем.
Тар жолдо арабамды тарта албай,
Таланттын бир тамчысы болуп келем.

Жашап келем, Байдылда байке чөйрөсүндө,
Талантым жашынгандай көмүскөдө
Кошулсам дегенде төрт – эки көзүм,
Поэзия гүлүн ачкан деңиздерге.

Кыялым кылыктанып айга олтуруп,
Дүр-дүйнө алып келет үй толтуруп.
Кээ күнү кирпич какпай, ой жыялбай,
Таң атып кетет, уйкум калат канбай.

Көсөө болдум, отко түштүм, чыдадым,
Далай күндөр жаздык суулап ыйладым.
Жалгыздыкка көнүп калдым Аккуудай,
Өзүм жаккан коломтомду кыялбай.

Чөгөлөйүн, жакшылыгың сурайын,
Менден мурун шактарымды кыйбагын.
Талант бердиң, ыраазымын ошого,
Бирок... кээде канат бербей кыйнадың.

Душманымдын таамай тийген таштарын,
Терип, кээде тере албай чарчадым.
Ыр берметин издеп жүрөм табалбай,
Чаң жөлдөрдө, тар жолдөрдө – карааным.

Сынай бергин, сынөо болсө жөлөнөм,
Пилдин жүгүн, төөнүн жүгүн көтөрөм.
Суук үйдө канча жашайм, ким билет,
Бетим тоңуп, бутум тоңуп, жөтөлөм.

Кыргыз деген эл ичинде теңселем,
Майлуу токөч жегендерден кем белем?
Тамчы талант бергениңе таазим кылып,
Армандарды ак кагазга жазып келем.

Кара кийген кандарым оңөлсө дейм,
Бай өлкөм бейпилдикке бөлөнсө дейм.
Алдуулар алсыздарды жара тартпай,
Куйтулар, кош жүздүүлөр жөголсо дейм.

Тилегим, элим сага: таза, тунук,
Алтындан устундарың бөлсүн бийик.
Экинчи Швейцария болө көргүн,
Кызыл тууң көтөрүлсүн көктү чийип.

БАТАГА

Шыпырып дүкөн алдын турган элем,
Чыкты Түлкү бирөө менен.
Жылуу-жумшак коштошушту,
Жатышкан ылгышып түнү менен.

Тааныйм, көрмөксөн болуп,
Учураштым, арам колун кармап.
Ичимден күлүп:
-Кимиңиз?- деп сурап калдым.

Кызарбай бети Түлкү,
Кылыктанып күлдү:
-Колу бошобой жумуштан,
Классташым байкуш Оштон
Батага кеч келип, уятынан,
Күйөөм жаткан ордуна түнөп калган...

-Арбакты тынч кой, арам Түлкү,
Ууру, ушакчы, бузуку.
Көңүлдөшүң келет дале батага,
Ошол күнү болдуң, мага күлкү.

Өрдөкбаш экениңди билем,
Бокторду божурап чокуган.
Далайды тоногон ууру,
Күйөө бала, келинди кор туткан.

ЭРКЕК ЭМЕС

Баланы туудурганың эсеп эмес,
“Эркекмин!” деген кээси эркек эмес.
Аялы жалдырама, балдары кор,
Үй тоноп, жулуп ичкен эркек эмес.

Караган Ата-эненин пенсиясын,
Кекетип сурап ичкен эркек эмес.
Пайлашып кары-картаң кешигинен,
Болбосо ак көңүлдүн эшигинен
Уурдап ичкен эркек эмес.

Кээсичи, карандай ушак катын,
Сүйлөсө, көрбөгөндүн көрөт баарын.
Көчөдө – арстандай, үйдө – мышык,
Бакадай сасыгандар эркек эмес.

* * *

Каракаш жазым, менин,
Күттүрүп келбей койдуң.
Элесиң сүрөт болуп,
Эсимден кетпей койдуң.

Жайдары сулуу жигит,
Өрттөдүң, өчүрбөдүң.
Таң атат, күн кеч кирет,
Үмүтүм үзбөй даде,
Жолунду карап жүрөм,
шагыма түнөбөдүң...

СЕНЧИЛЕП

Көп жыл болду, шарап ичпей калдым,
Талпынып канат кагып учпай калдым.
Буркурап ичимдеги букту жайып,
Шарактап олтурушта ырдабадым.

Шараптын күчүн билген жанмын – Акын,
Жан дүйнөм ыр, оюнга абдан жакын.
Эжемди, Ата-Энемди, күлкүмдү алып,
Кудайым тыйып койду, көгүн жабып.

Башканын жасаганын жасай албайм,
Бекерчи аялдардай жашай албайм.
Түнүндө эшек болот куйругу бар,
Күндүзү адамга окшоп басышканын...

Жүрөгүм сезип турат, угам, көрөм,
Адамдык уялаган төрүң кенен.
Урулар тереземди ачты, - дебей,
Карасаң, коделек кыз ашты чектен.

“Жумакан жасанды деп дагы кайда?”
Шектенип өзүңө тең кылбагыла.
Чалдардан камчы жеген эмесмин эч,
Сенчилеп куйрук-санга жана башка.

БӨЖӨКТӨР

Кайран суур бөжөктөр,
Караңгыга жөлөктөр.
Түлкү, чөөлөр келгенде,
Көздөн жашың шолоктоор.

Коргоно турган шайың жок,
Корсоңдой турган алың жок.
Этиңер ширин, бейкүноө,
Ачышып кетет ичим чок.

Жашашат сырдуу токойдо,
Жырткычтар менен кошо эле.
Тарп койбой жарып жеп кетет,
Алдууларга чоң олжо.

Жаратылыш ушундай,
Алсыздар турат бүжүрөп.
Алдуулар сүйлөйт күпүлдөп,
Беш манжаң кана? Теңби?!- деп.

ТИЛИМ ЖАНА МЕН

Мен деле уйгу-туйгу болдум канча,
Жүрөгүм тилинди го барча-барча.
Алыстан ууру көздөр, жексур көздөр,
Таптаза абийириме ок атышса.

Тайыздар бакалардай чардай берсин,
Аларга теңелүүгө алым эч жок.
Акылдуу, эстүүлөргө таң калам мен,
“Көр” дешсе, бакырайган көзүңдү көрүп туруп.

Курч тилим,
Айыптууну чагып өткөн!
-Айып сенде!- деп,
Тилимди каарып өтсөм.
Толгон ичи жарылып кетсе,
Тайманбай алдыма төктү.
Ушакты сүйлөп тоё,
-Жебедим,- деп карышкырча.
Жанын саткан.
Билими тайыз,
Сөзү жок алыс
Бир топ эрге тийгендерге,
Сенден таза болуп кеткендерге
Каяша сүйлөбөй,
Кантип чыдайм!- деди тилим.

ТҮЛКҮ

Алоолонуп от болдум,
Табы ысык чок болдум!
Эркелегим келди, бирок...
Ээси жок булак болдум.

Уямды бузуп алып,
Ураган турак болдум.
Жашайм деп келди Түлкү,
Жаш төгүп болбой койдум...

ОЙЛОНДУ СУУР КӨПКӨ...

Кыбырайт бут-аягым,
Чочудум, туруп калдым.
“Көлүңдү сазга айлантып,
Балыр жаям”, - дейт бака айым.

Турганда жүрөк үшүп,
Берметтей чындык күйүп.
“Саткын, - деп, - ырларыңды”
Кашкулак келиптир, күйүп-бышып.

-Саткының арак, вино,
Чыгасың качан жолго?
-Ичсеңчи, бизди ээрчип, -дейт иттер-
Шарактап, күлүп-ойно!

Сатылса талант деген,
Ойлонбой алат элем.
Күйүткө батып белде,
Олтурат Аюу, комуз чертем деген.

“Каак-каак!” Карга олтурат,
Жаңгак терип, чукуп жеген.
“Булбулдай үнүм кооз болсо,
Күн-түнү сайрайт элем”, - деген.

Ушундай чөйрөң болсо,
Арыңды тепсейт жолго.
“Айылдан кетсемби...” - деп,
Ойлонду суур көпкө.

Ай жандап, жылдыз коштоп,
Бүркүттөр улуу тоодо.
Учайын канат жайып,
Кошулсам ошолорго...

Таланты кор болгондо,
Сүрөөнчү жок болгондо.
Бел байлап чыкты суур,
Белестен жол көргөнгө.

МЫШЫКТАР КАЙДА ТОПТОЛОТ?

Сакал коюп жүдөшүп,
Чылым чегет түтөтүп,
“Даватка жүр” деп коюшат,
Шарыяттан сүйлөшүп.

Жары өлгөндөй жүрүшөт,
Кара көйнөк кийишет.
Түшүнбөй түшкөн сазына,
Башканы кошо түшүрөт.

Кыз-келин көрсө, токтолот,
Көздөрү ойноп, октолот.
Кыйратып бүлө бакпастан,
Мышыктар кайда топтолот...

КАЙСЫ АРЫНА КҮЛҮШӨТ

Түйшүк тарттым,
Балдарды бактым.
Көп жыл актым,
Ылайлашты тунутпай...
Шакылдашты сагызгандар,
Жакшы сөздү угузбай.
Бүркүт учту көңүл бурбай,
Кыргоол кетти карабай.
Таза гүлдү чыρμοок басты,
Куса-буктар тарабай.
Түптүз өскөн дарак элем,
Араалашат жыга албай.
Душмандардын шашты кетти,
Тамырымдан жула албай.
Арыстандай – чөөлөргө оолукпай,
Жара тартып, жүрөгүн оорутпай.
Аясам-таясам, болушпайт.
Карызды чакалап берсем да,
Намысым чакалап төгүшөт.
Жалаа жабат, бычак сайып артымдан
Ушакчылар, арамдар
Тууп алып көтөрүп,
Таза өңдөнүп жүрүшөт,
Кайсы арына күлүшөт...

СЫНТАКТЫ

Кашкулак каңкайды,
Эси кетип картайды.
Арамза сасык айбан,
Эч байыбады...

Көрүнгөнгө көз артты, жарыбады,
Өөдүр-дөөдүр ыр жазды.
-Эй, пулдуулар! Силер байкушсуңар!
Мага сыйлык, атак-даңк керек!-
деп жар салды.

Акты – кара, караны – ак,- деп,
Жасакер адат калбады.
Арам ой жазып ар кимге,
Чачтары түшүп, аз калды.

Тунук сууну ылайлады,
Ылай сууну тунутпады.
Тексиз гүлгө – гүл такты,
Тектүү гүлгө сынтакты.

Аны уккан эшек,
Жыттап туруп тезек,
Мурдун чүйрүп:
“Доллар берсең – угат”, - деди,
Күлүп туруп.

-Эй, байкуш Кашкулак!
Жар боорунан таш кулат.
Талант болсо, талпына бер,
Жакшы болсо, эл угат.

Сынтагасың эмнеге?
Бул – сырдуу дүйнө.
Чурулдайсың чуу салып,
Буюрган алат го, - деди “бурундук”,
Жини келип, кейип туруп.

ПИЛДЕР ОБЛУСУ

Суур чыгып каранып,
Бою-башын таранып.
Баш-аягына каранды,
Карт даракты айланып.

Башын чайкап, нааразы,
Өзүнчө сүйлөнүп.
Жалгыз аяк жолго түштү,
Кемтик толбой күүлөнүп.

“Жөлөнбойм карт даракка,
Бөлөбөйм уя салып.
Шамалга түшөт кулап,
Балдарым болот майып.”

Алаңдап суур,
Жөнөдү алга шашып.
Жаш дарак түбүн,
Издеди алдан тайып.

Көргөн көзүнө ишенбей,
Оозун ачып, таң калды суур.
Пилдер жүрөт сайрандап,
Жаш дарактарды кулатып, тайрандап.

Баткен облусу жок,
Пилдер облусу түрат.
Кара байрак илинген,
Алп пилдер,
Аңтарганга киришкен.

“Ондойт” десе, бузушту,
Пил ээрчиткен карганы
Шакка кондурбай,
“Саткын” деп урушту.

Ишке ашпай ою,
Жансоогалап карга
Урунуп жарга,
Түкүрүп ичкен сууга
Чет өлкөгө учту...

Кумурскалар жан үрөп келишти,
Кооз жерди тепсегенге күйүштү.
“Кул болбосун!” деп келечек,
Пилдерди тиштеп, чагып куушту.

БАШТЫ МЫКЧЫДЫ СОКЕ

-Каке, кайда?

-Калтарлар аралына.

-Эмнеге?

-Махабат уусунан ичейин, - дедим эле.

-Кой, барба карыганда...

-Ким айтты,

Карыда жүрөк жок деп?

-Бар, бирок акча аз...

-Кечээ таза эле,

Өрөөндө гүлдөр,

Бүгүн түндө

Эшектер тепсеп кетишиптир.

-Кайсы эшектер?

Эшектер жок!

-Кандай жок?

Териси бар, эти жокпу?

-Ооба, ошолор!

-Бул – кытайлардын иши,

Канчага ойнотот бизди?!

Кыздарым, эшектерим,

Темир-тезектерим кетти...

Башын мыкчыды Соке!

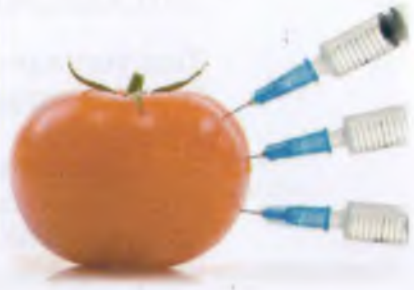
ТАНК ЧЫГАЛБАЙТ

Таш үстүндө ойлонуп,
Олтурса карышкыр.
Түлкү айым
Жакындап барып,
Жалдырап калыптыр:
-Сага эмне болду, Коке?
Кайраттуу элең го!
Өгүздөн бирди жарсаңчы!
Өзөк жалгап алалы,-
деп жалооруду түлкү.

Ойноп жүргөн
Бөлтүрүктөрдү көрсөтүп:
-Буларды көрдүңбү?
Тируүлөй жерге көмдүмбү!
Танк менен атат экен бизди,
Амалкөйсүң, айласын тап, түлкү.

Кыт-кыт күлүп түлкү:
-Келтиресиз күлкү!
Таянганыңыз аска-тоо,
Танк дегениңиз – ташбака го...
Чоң таштын астын үйүңүз,
Тик учак болсо күйүңүз.
Танк чыгалбайт!
Тамак издейли, жүрүңүз,- дептир түлкү.

КАУЧУК САЛАТ КОЙБОСОК

Помидор туруп сурады:

-Ой, кошуна, сен кимсиң?

Тултуюп жаткан көгөрүп,

Дарбыз эмессиң, кетипсиң чоңоюп.

Анда бадыраң ыйламсырап:

-СССР мезгил жакшы экен,

Бардык эл эгин эчү экен,

Дарыны аз-аз сепчү экен.

-Тайгандай күлүк, басчумун,

Банкада кышта жатчумун.

Талашып жепчү сүйүнүп,

Витамин жактан – астымын.

Ашыкча куюп азотту,

Эркиме койбой чоңойтту.

Туралбай жатам сулкуюп,

Жегендер мени – оңобу?

Аны уккан дарбыз,

Шолоктоп жашын тыялбай:

-Ичим толо уу зат,
Болдук биз да “жаман ат”.

Таза, мактап сатышат,
Уялбай чөнтөк кагышат.
Уятыман титиреп,
Ичимен бетим кызарат.

Эркиме койбой чоңойтот,
Химикат куюп торолтот.
Бизди жеген адамдар,
Жашабайт узак, жоголот.

Урматтуу баба дыйкандар!
Тагдырын элдин ойлосоң.
Ашыкча куюп химикат,
Каучук салат койбосоң.

Тамырда кандар кайнаса,
Клетка күндө ыйласа.
Кысып жүрөк-өпкөнү,
Бөйрөк, боор ишин таштаса...

Аракет кылып өлбөшкө,
Тез жардамга чуркаса.
Дарыгер көрөт текшерип,
Эсепсиз акча сарптаса.

Дарыкана – мафия,
Тазасын кайдан табасың?
Бозоруп көзүң ичесиң,
Ичпесең дешет: “өлөсүң!”.

ТАМСИЛ ЖАЗГАН АКЫНМЫН

Тамсил жазган акынмын,
Бір-күлкүгө жакынмын.
Жаныбарлар арасында,
Жайбаракат барктуумун.

Бугу Энени сүйчүмүн,
Ат токутуп минчүмүн.
Ажайып кооз дүйнөдө,
Аллага шүгүр кылчумун.

Суурга жакын барчумун,
Алынан кабар алчумун.
“Душманың көп садага,
Терең каз ийин”, - дечүмүн...

“ПЕТУХ” КОШУНАМ

Аңгеме

Биз жаңы көчүп келгенде ал жашаган квартиранын алдындагы крандан суу алчубуз. Сууга бара калсаң жаныңа келип:

-Эй, кошуналар, жакында машине алам, бардыгыңарды чакырып кой соём,- деп колундагы топ калиттерди асмандата ыргытып койчу. «Квартирада жашаганы эле болбосо, капиталды басып койгон экен», - дедим ичимден. Ойлоно түшкөн мага:

-Эй тууган, тамеки же насың болсо таштай кет, эртең шофёрум ала келет, бүгүн машинам келбей калды,- деди.

Колумдагы болгон насты кармата салып: “Эмне кызматта иштейсиз?” – дедим.

-Менби, мен!- деп өзүнчө маашырланып бир каткырып алды да:

-Мяса камбинатта замдиректормун,- дей салды. “Берем деген кулуна, белен кылат жолуна” демекчи, арзан эт жеп турат экенбиз,- кым дей түштүм ичимден.

“Үйдөн мурда коңшу сатып ал” демекчи, анан калса, “Жакшынын шарапаты, жамандын кесепети тиет” дешет го. Зам директор жаман эмес, Кудай буюрса, көңүлүм көтөрүңкү үйгө кайттым.

Ошентип, жаркыраган адам ойду да, бойду балкыткан, таңдарга кумар арткан булбулдун үнүнө эргип жайдын салкын желине керилип, бири-бирине окшошпогон күндөр өтө берди. Эрте ишке кетем, кеч келем. Баягы зам кошунам эки-үч маал тамеки, нас суратат...

Күндөрдүн биринде жадаган аялым мага акырая карап:

-Кокуй ай, кандай балээге туш болдук эле?- деп наалый баштады. -Азыр кымбатчылык, өзүңүздүн акчаңызга алып чегиниз дебейсиңби, онобу итирейген, аттын такасындай мойлоо койгон, арам тамакты!- дебеси.

-Кой, Жаке, унчукпа, угуп калса уят, авторитеттүү адамдарга шек келтирбе! Бул кошунабыз билесиңби, кайда иштейт...

Оозумду жыйгыча ого бетер чаңырды кекээрлүү аялым.

-Ой, унчукпа дейм! Уят! Эт комбинатында замдиректор, эмнеси бар экен, шофёру алып келгенде берет. Тамекини тынбай тарткан немеге түт келбейт. Кызматчы адамдар ар ким менен тартышат, талашат, урушат, жарашат. Кыскасы, нерви көп коройт, ошондуктан үстөккө-босток түтөтө берет, түшүндүңбү?!

Менин сөзүмө каймана аялым жол жакты тиктеп турган эле. Аңгыча жаныбыздан мурду асманга көтөрүлгөн, чач химияланып, башы менен бир оозу боёлуп, көзү көгөргөн эби-сыны жок түндүктүн

пингвининдей чайпала баскан аял салам-аликсиз өтүп кетти.

-Эй, бул ким?

-Бул сен сыйынган зам директордун аялы!

Мыскылдуу жылмайды аялым . Мага кыйыр айтылган аялымдын какшыгын түз кабыл алып:

-Көрдүңбү, чоңдун аялы ушундай болот. Эч нерсени элебей, адамдарды кенебей баратканын көрбөйсүңбү?- дедим чын дилимден.

Ошентип жүргөн күндөрү биздин жаныбызга дагы бир кошуна көчүп келди. Жаңы кошуна да өзүнчө көтөрүлүп сүйлөгөн неме экен:

-Мына бул үйдө ким жашайт? Чалдыбар болуп урап түшөйүн деп калыптыр, жарымта куйса, шыбап берээр элем... эркеги жок неме жашайт го же кемпир-чал жашайбы?- дей салбаспы.

Мен “унчукпа” дегендей сөөмөйүм менен белги бердим. Аңгыча эшик ачылып, бир топ кир-кок көтөргөн замдиректор кошунам чыга калды. Экөө бири-бирин нес баскандай жалдырап тиктеп калышты. Тынчтыктан пайдаланып “замдиректор, чоң адам” деп жаңы кошунанын кулагына шыбырадым.

Жүрөктөрү токтоп, кайра жандангандай, эки арбак кошуналарым бири-бирине ыктай ыржалакташып учурашышты.

-Эй, кайдагы кары-картаңбы? Жесир жашайбы десем, сен белең? Угушума караганда чоң болупсуң. Качан, кайдан окудуң? Баягындай жойломо адатыңды койдуңбу? Кайда иштейсиң? Бакан ооздугуң калдыбы? – деп эле үстөккө-босток суроолорду жаадырды.

Мага мактанган сөзүнүн бири жок, жалдырама тийгендей “тамекиңден чектирчи, анан айтайын”

деп кызарып дудалактанды директорубуз.

-Эмне, тамекиге пулуң жокпу? Деги, өзүң иш сиңби?

-Жок, иштен сокращение болгом...

Оозума “бысымылла” келбей туруп калдым.

-Үйгө келген адамды чай-пай ич дешке жарак калгансың го, же кызмат абалды өзгөртөт бекен?

-Чай ич,- дейт элем, бирок... кир жууп жатам.

-Эмне, наның да жокпу? Жок дегенде нан оозуңга алып!- артынан жөөлөй үйгө баш бакты жаңы келген на. -Аялың эмне кызматта иштейт?

Үй менен бир чачылган аялдын ич кийими... сүйүм кийим, боёнгучтарын көрүп, үйдүн ичи коңур сийдик жыттанат, ага аралаш атыр-упанын жакшы көңүлүңдү айлантат эле.

-Аялың шеф го, чамасы, сенин үй жыйнаш караганда...

Ыңгайсыздана түшкөн замдиректор:

-Ооба, аялым центрдеги столовойду башкара баштап койду, дей салды.

Оо Кудай сакта, аялымдын кекээрлүү какыштары чубалып, жан дүйнөмө бүлүк сала баштады. Дагы жалган айтты,- дедим ичимде. Нандын кичине күкүмүн оозго салып, эшикке чыктык.

-Кайдан тааныйсың? Эски тааныштардай үйүңүзгө бараштыңар го,- дедим жаңы кошунага.

-Эй тууган, партшколдо чогуу окуганбыз!

Ичимдеги бүдөмүк ойлорду түртө салып кубалап кеттим.

-Ооба, ооба, ошондуктан бир топ кызматтарда иштеген теген экен,- дей салдым.

-А сен эмне үчүн кызмат сурабайсың?- дедим мени. Мени суроолу тиктеп туруп:

-Биз бир окууну бүткөнгө окшоп турабызбы? Чыныңды айтчы,- деди жаңы кошунам. Мен ийинимди куушуруп:

-Болот го... окууну бүтүп, дипломду чөнтөккө салып коюп, стройкада иштегендер,- дедим.

-Аның туура, тууган, бирок... бизден, жанагы аттын такасындай мойлоо койгон ууру экөөбүздөн окуу, диплом айланабы?!

-Өз сөзүңдү өзүң танасыңбы? Азыр эле чогуу орудук дебедиңби?!

-Дегеним туура, бирок сен көп нерсеге түшүнө элек экенсиң тууган! Партшколдо чогуу окуганбыз. Аябай мактанчаак, саткын, баканооз, бир жерде туруктуу иштебеген айбандын бири...- деп колун шилтеди,- жаткан, ууру. Түрмөдөгү кличкасы – “Петух” болчу,- деп кошумчалады.

Аларды угуп “аялым укпаса экен” деп уялып жүрдүм. Андан да, “Кошуналарың кандай?” десе, келген-кеткендерге жерге-сууга тийгизбей мактап: “Ой, замдиректор, аялы столовойду башкарат” дегенимчи. Булардын бардык таржымалын уккан аялым:

-Аттын такасындай мойлоо койгон агаң эч жерде иштебей, көчөдөн ары-бери өткөндөрдөн нас, тамеки сураган тилемчи экен. Сен тим эле Кудайдай көрчү элең, анысы аз келгенсип, жайылган кир-кокторду уурдайт имиш...

-Эй койчу, Жакен, көз менен көрбөгөнгө ишенбе,- дедим.

-Аның туура. Бирок сурачы! Бүгүн кайсы кызматка көрсөтүштү экен?- деди. Ар ким менен сүйлөшсөң, бир туруп замдиректор, бир туруп директор, бир туруп депутат... деги койчу, өмүрүмдө жалганды жанын жеп айткан эркекти биринчи жолуктурушум.

Айылда бир нерсе жоголсо, үйүнө чейин келишет, аңтарышат. Кандай адамдык ар-намыс калды анда?

Жылуу өлкөгө учуп бара жатышкан кош канатын талбай каккан канаттуулардай, бир жагынан “Кош-кула, урматтуу адамдар! Кудай буюрса эсен-аман жазда келербиз” дегенсипип көздөн кайым болушкандай, убакыт өтө берди. Биз мурдагыдай сөзүнө ишенбей, “баягы аферист” деп калдык.

Күндөрдүн биринде ызы-чуу, бакырык, кыйкырыктан чочуп ойгонуп, чуркап эшикке чыксам, Кудай бетин салбасын! “Петух” кошунам аялы экөө согушуп жатышыптыр, араң ажыраттык. Экөө тең чала мас. Аялы бышылдаган семиз неме, барылдап чыңырат! Үнү жүрөгүңдү силкинтет.

-Эй, өлүгүң талаада калган ууру, салпаяк! Сенин үйүң эмес, жогол! Кандай келсең, ошондой кет, сволуч, шүмшүк! Эч жерде иштебейсиң, үйдөгү буюмдарды сатып ичесиң, сени балдардын алименти менен багып жүрөм. Кирди да чала жууйсуң, сволуч, атаңдын канын ичкир!- деп кызарып-татарып ачылган жоон сандарын араң жаап туруп калды. Чала уйкулуу көздөрүн сүртүп, жардап турушту жаңы кошуналар. Оозунан арак буркурап сөгүнүп жатты ал, замдиректор эри:

-Эй, энең урайын бузук, эрлериң балдарыңа карабай талак берип, элирип көчөдө калганыңда, ичиңдеги кызыңдын атасын табалбай айлаң кеткенде, таанышканыбызга үч күн болгондо “үстүмө кир, кирпигиңе кир жугузбайм” дебедиң беле!

Кудай өзү сактасын! Сөздөрү жийиркентти, аби-йирлерин чукуп, кабанаак иттердей бири-бирине үрүп. “Кой” деген сайын көбүрүштү. “Эшегине жараша тушагы экен” деп табалай күлүп үйүнө кирип ке-

тишти көңшулар. Кириш-чыгыш жоголду. “Урушчаак аял - жарашчаак” болуп жашай беришти.

Аңгыча, квартираларды приватташтыруу башталды. “Петух” кошунамдын аялы “үйүңөр жок” дегенчелик бизге кыт-кыт кулүп, кырдуусунуп-тыңдуусуна баштады. Плюшкиндей сынык-сунукту, деги койчу, итибиздин итаягынан бери итинин алдына таштады.

АЯГЫ

МАЗМУНУ

Тамсил жазууга талаптанган айым	3
Жумакандын жумшак юмору	4
Карындаш	8
Демократтар деле көсөм	9
Участковый тагам	11
Чычкан	13
Трайбалисттер	16
Урматтуу букам!..	18
Жылдыз	20
Жаннат куш	22
Мамайдын көрү	25
Күлөт түлкү	26
Кудай бешенеңе жазбаса?..	27
Бруцеллез колбаса	29
Суур	31
Сунуш	33
Бака айым	35
“Орун бергиле”, – деди түрмөдөн	37
Аюунун ачуусу	39
Күкүктүн баласы	41
Балыктын ыйы	43
Эшек	45
Кой	47
Чегиртке	51
Ашкабак менен кабак	53
Жолборстун жүрөгү	55
Тойдум	59
Жалаа	61
Депутаттар, келгиле	66
Бул турмуштан жададың,	
Эмне болгуң келет адамым?	67
Олжо	69
Төңкөрүш	71
Күйөөгө бер кызыңды	73
Котур	75

Чалкан	76
Түлкүнүн каты	77
Көз ачуунун көйгөйү	79
Жүдөгөн бейит болдуңбу?	98
Сукең жана мен	100
Салам, жазым!	102
Апенди	104
Бөрүбай бокөлчү	105
Чоң себет	108
Эки жүз миңдин баяны	111
Койду тууган козу	116
Урматтуу шер!	121
Кимде күнөө?	128
Зыяны жок башым бар	130
Канат бербей кыйнадың	133
Батага	136
Эркек эмес	137
Сенчилеп	138
Бөжөктөр	139
Тилим жана мен	140
Түлкү	141
Ойлонду суур копкө...	142
Мышыктар кайда топтолот?	144
Кайсы арына күлүшөт	145
Сынтакты	146
Пилдер облусу	148
Башты мыкчыды соке	150
Танк чыгалбайт	151
Каучук салат койбосок	152
Тамсил жазган акынмын	154
“Петух” кошунам	155

Жумакан Калилова

ТАМСИЛДЕР

Редактору Н.Бодөшова

Дизайнери К.Кабиров

29.03.2019-жылы басмаканага берилди.

Офсет кагазы 80 гр. Көлөмү 12,5.

Тираж 300 даана. Заказ №170

Бишкек ш., Киев көч., 65.

“ProffArt” басмаканасы.

Тел.: +996 551 99-42-00

**Калилова Жумакан
Мамашариповна** 1961-жылы
Сузак районундагы Кут-Турган
айылында туулган. Жогорку
билимдүү, адистиги боюнча –
финансист.

Ж.Калипованын калемине
таандык лирикалык ырлары,
тамсил, сатира сыяктуу
аллегориялык чыгармалары
басма сөз бөттөрүндө көптөгөн
жылдардан бери жарыяланып
колот. Чыгармачылык чымырга
эрте жашында түшкөнү менен, ал
жазган чыгармаларын китеп
кылып чыгарууга көчирээк
киришип калды. Буга чейин эки
китеби жарык көргөн:
“Чагылган” (2010 жыл) жана
“Сырдуу өлкө” (2016 жыл). Автор
коомдо болуп жаткан төрө
көрүнүштөрдү төскөн, сындап,
туура эмес жактарын оңдоого
үндөп да көтөт. Анын
каармандарынан болгон жан-
жаныбарлар – ушу бүгүнкү күндө
элө жаныбызда жашап жаткан
адамдар. Ал ар бир жазган
чыгармасында улуу табияттын
жашоо мыйзамын бузбоого жана
сыйлоого чакырык таштайт.

